

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

**VAN KENTİ PARKLARININ PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: DUYGU GÖRÜRÜM AKDUMAN
DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Nalan TÜRKOĞLU

VAN-2012

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

VAN KENTİ PARKLARININ PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: DUYGU GÖRÜRÜM AKDUMAN

VAN-2012

KABUL ve ONAY SAYFASI

Bahçe Bitkileri Ana Bilim Dalı'nda Yrd. Doç. Dr. Nalan TÜRKOĞLU danışmanlığında, Duygu GÖRÜRÜM tarafından sunulan "Van Kenti Parklarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi" isimli bu çalışma "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili hükümleri gereğince 24/05/2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Füsun GÜLSER

İmza:

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nalan TÜRKOĞLU

İmza:

Üye: Doç. Dr. Şevket ALP

İmza:

Üye:

İmza:

Üye:

İmza:

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 05/06./2012 tarih ve 2012/5-T sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.....
Enstitü Müdürü

ÖZET

VAN KENTİ PARKLARININ PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

GÖRÜRÜM AKDUMAN, Duygu

Yüksek Lisans Tezi, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nalan TÜRKOĞLU

Nisan 2012, 77 sayfa

İnsanlar yoğun yaşam şartlarından arta kalan zamanlarında nefes alabilecekleri rekreasyon alanlarına ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlarını karşılamakta aktif/pasif yeşil alanların rolü büyüktür. Bu nedenle her yaştan, her cinsiyetten kent insanının içinde ruhsal ve fiziksel olarak rahatlayabileceği çeşitli ortamların oluşturulması gerekmektedir. Bu ortamların içerisinde de en önemlisi kentsel rekreasyon alanları olarak hizmet veren kent parklarıdır.

Son yıllarda artan nüfusla orantılı olan Van kenti açık yeşil alanlara olan ihtiyacıyla bu araştırmanın konusu olmuştur. Büyük şehir olmaya aday olan bu şehirde bulunan parklar ve rekreasyon alanları yeterli gelmemektedir. Kentin parklarında kullanılan canlı materyaller (ağaçlar, çalılar, yer örtücü ve sarmaşıklar), cansız materyaller (havuzlar, çocuk oyun elemanları, banklar, aydınlatmalar) gözlemlenmiş ve peyzaj tasarımı açısından değerlendirilmiştir. Araştırma konusu olan parklarda mevcut durum ortaya konarak fonksiyonel ve estetik açıdan yapılan yanlışlıklar belirlenip çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Yapılan araştırma ve gözlemler sonucunda araştırma konusu olan parkların teknik prensipler açısından da çok zayıf olduğu fikrine varılmıştır. Rekreasyonel düzenlemeler için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kent Parkları, Peyzaj Tasarım İlkeleri, Rekreasyon

ABSTRACT

THE ASSESMENT OF VAN URBAN PARKS BY LANDSCAPE ARCHITECTURE

GÖRÜRÜM AKDUMAN, Duygu

Msc.Thesis, Horticultural Science

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Nalan TÜRKOĞLU

April 2012, 77 pages

People needs recreation areas where they can take breath apart from their intensive life conditions active/passive green areas have a great role in order to meet these needs. The various types of media need to be established in order mentally and physically relaxation of people in all ages and sexes. In these environments, urban parks serve as the most important urban recreation area.

In recent years, proportional to its increasing population the need for open green spaces in the city of Van has been the subject of this research. Parks and recreation areas in this city which is a candidate of metropolitan municipality are not sufficient. The city's parks and vibrant materials (trees, shrubs, groundcovers and vines), lifeless materials (swimming pools, children playground, benches, lighting) were observed and evaluated in terms of landscape design. The current situation in the investigated parks were determined inaccuracies were identified based on functional and aesthetic aspects, and solutions were proposed.

It was concluded that investigated parks were to weak based on technical principles. Recreational regulations have been proposed.

Key words: Urban Park, Landscape Architecture Design Principles, Recreation

ÖN SÖZ

Yoğun yaşam temposundan fırsat buldukça kaçılan mekanlar olarak bildiğimiz kent parklarının hayatımızdaki yerini ve değerini iyi biliriz. İnsanların adeta makineleştiği günümüzde, kent yaşamının gürültülü atmosferinden kurtulup, ruhsal ve bedensel yoğunluğu üzerinden atmak, yaşama yeniden bağlanmak için serbest zamanların en iyi ve keyifli bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu ise rekreasyonel faaliyetlerle doğal yeşil alanlarla gerçekleştirilebilir.

Van kenti parklarının rekreasyonel kullanımının değerlendirildiği bu çalışmada, mevcut rekreasyonel potansiyeli ve bitki envanteri belirlenmiş, günümüz ve gelecekteki rekreasyonel düzenlemeler için önerilerde bulunulmuştur.

Bu konuda araştırma imkanı sağlayarak, bu konuyu turizm ve rekreasyon kaynakları açısından oldukça zengin Van kentinde uygulama olanağı tanıyan, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek gelişmeye katkıda bulunan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Nalan TÜRKOĞLU'na, Prof. Dr. Füsün GÜLSER, Doç. Dr. Şevket ALP ve Doç. Dr. Suat ŞENSOY'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Ayrıca Van Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü personeline değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca bana sağladıkları maddi ve manevi destekten dolayı annem ve babama, tez çalışmamda yardımlarını benden esirgemeyen arkadaşım Belde BAYINDIRLI'ya, kardeşim Gökkan GÖRÜRÜM'e ve eşim Ufuk AKDUMAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
ÇİZELGELER DİZİNİ	xv
EKLER DİZİNİ	xvii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK BİLDİRİŞLER	2
2.1. Açık ve Yeşil Alan Kavramı	2
2.2. Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırması	2
2.2.1. Kentsel ölçekteki yeşil alanlar	3
2.2.2. Yerel ölçekteki yeşil alanlar	3
2.3. Park ve Bahçe Kavramı	5
2.4. Parkların Sınıflandırılması	5
2.4.1. Milli parklar	6
2.4.2. Bölge parkları	6
2.4.3. Kent parkları	7
2.4.4. Mahalle parkları	7
2.4.5. Çocuk oyun alanları	8
2.4.6. Spor alanları	8
2.4.7. Hayvanat bahçeleri	9
2.4.8. Botanik bahçeleri	9
2.5. Kent Parkı Kavramı	9
2.6. Kent Parklarının Planlama İlkeleri	10
2.7. Kent Parklarında Bitkilendirmenin Önemi ve İşlevleri	11
2.7.1. Bitkilendirmenin temel ilkeleri ve bitkilendirme tipleri	12
2.7.1.1. Bitkilendirme tipleri	12
2.7.2. Bitki Materyallerinin Mimari Yöndeki Kullanımı	16
2.7.2.1. Mekan kavramı (oluşturma)	17

2.7.2.2. Perdeleme	20
2.7.2.3. Mahremiyet	21
3. MATERYAL VE YÖNTEM	23
3.1. Materyal	23
3.1.1. Van kentinin konumu, doğal ve kültürel özellikleri	23
3.1.2. Van kentinin yapılanması ve yeşil alan oluşumu	25
3.1.3. Çalışma alanının Van kentindeki konumu	25
3.2. Yöntem	26
4. BULGULAR	26
4.1. Van Kentinde Bulunan Bazı Parkların Peyzaj Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi	27
4.1.1. Atatürk Kültür Parkı	27
4.1.1.1. Atatürk Kültür parkının kentteki konumu	28
4.1.1.2. Atatürk Kültür parkından genel görünüşler	28
4.1.1.3. Atatürk Kültür parkında kullanılan cansız materyaller	29
4.1.1.4. Atatürk Kültür parkında kullanılan canlı materyaller	33
4.1.2. Dabbaoğlu Parkı	36
4.1.2.1. Dabbaoğlu parkının kentteki konumu	36
4.1.2.2. Dabbaoğlu parkından genel görünüşler	38
4.1.2.3. Dabbaoğlu parkında kullanılan cansız materyaller	39
4.1.2.4. Dabbaoğlu parkında kullanılan canlı materyaller	40
4.1.3. Şehir Parkı	42
4.1.3.1. Şehir parkının kentteki konumu	42
4.1.3.2. Şehir parkından genel görünüşler	42
4.1.3.3. Şehir parkında kullanılan cansız materyaller	44
4.1.3.4. Şehir parkında kullanılan canlı materyaller	45
4.1.4. Kurtuluş Parkı	47
4.1.4.1. Kurtuluş parkının kentteki konumu	47
4.1.4.2. Kurtuluş parkından genel görünüşler	47
4.1.4.3. Kurtuluş parkında kullanılan cansız materyaller	49
4.1.4.4. Kurtuluş parkında kullanılan canlı materyaller	51
4.1.5. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı	53

4.1.5.1. 80. Yıl Cumhuriyet parkının kentteki konumu	53
4.1.5.2. 80. Yıl Cumhuriyet parkından genel görünüşler	53
4.1.5.3. 80. Yıl Cumhuriyet parkında kullanılan cansız materyaller	54
4.1.5.4. 80. Yıl Cumhuriyet parkında kullanılan canlı materyaller	56
4.1.6. Musa Anter Barış Parkı	57
4.1.6.1. Musa Anter Barış parkının kentteki konumu	57
4.1.6.2. Musa Anter Barış parkından genel görünüşler	58
4.1.6.3. Musa Anter Barış parkında kullanılan cansız materyaller	58
4.1.6.4. Musa Anter Barış parkında kullanılan canlı materyaller	60
4.1.7. Ahmed-i Hani Parkı	61
4.1.7.1. Ahmed-i Hani parkının kentteki konumu	61
4.1.7.2. Ahmed-i Hani parkından genel görünüşler	62
4.1.7.3. Ahmed-i Hani parkında kullanılan cansız materyaller	62
4.1.7.4. Ahmed-i Hani parkında kullanılan canlı materyaller	63
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	65
6. KAYNAKLAR	72
EKLER	75
ÖZGEÇMİŞ	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Çim alanda "soliter" bitki kullanımı (Booth 1996) 'dan yorumlanmıştır.	13
Şekil 2.2. Bir çalı kitlesi içinde özel ilgi çekmek amacıyla "soliter" bitki kullanımı (Booth 1996) 'dan yorumlanmıştır.	13
Şekil 2.3. Grup bitkilendirmesine örnek (Ayaslıgil, 1998)'dan yorumlanmıştır.	14
Şekil 2.4. Grup bitkilendirmesine örnek (Ayaslıgil, 1998)'dan yorumlanmıştır.	14
Şekil 2.5.a. Birbirine temas eden bitkiler kitle etkisi yaratır.	
Şekil 2.5.b. Çalı kitlelerinde bitkilerin ayrı ayrı yerleştirilmesi istenen kitle etkisini vermez (Ayaslıgil, 1998) 'dan yorumlanmıştır.	15
Şekil 2.6. Ağaçların gövde ve taçlarıyla mekan oluşturması (Booth ve Hiss 2002).	18
Şekil 2.7. Ağaçlar gövdeleri tek başına mekanda sınırlar yaratabilirken, küçük ağaç veya çalılarla kullanıldığında mekanda tam bir kapalılık oluşturabilirler (Booth ve Hiss 2002).	18
Şekil 2.8. a,b İbrelili ve herdemyeşil ağaçlarla yapraklı ağaçların mevsimlere göre mekan oluşumu ve kapalılık üzerindeki etkileri (Booth, 1996).	18
Şekil 2.9. Bitkilerin mekanın kapalılığını etkileyen 3 değişken düzlemin şekillenmesindeki etkileri (Booth, 1996).	19
Şekil 2.10. Bitkisel elemanlarla oluşan açık mekanlar, Booth (1989)'dan yorumlanmıştır.	19
Şekil 2.11. Tek tarafı kapalı olan yarı açık mekan.	20
Şekil 2.12. Örtülü Mekan (Booth, 1996)'dan yorumlanmıştır.	20
Şekil 2.13. Perdeleme ile istenmeyen kötü görüntülerin önlenmesi (Booth,1996)'dan yorumlanmıştır.	21
Şekil 2.14. Bitkilerle sağlanan mahremiyet , (Booth, 1989)'dan yorumlanmıştır.	21
Şekil 3.1. Van Merkez ve İlçelerin Sınırlandırıldığı Harita	23
Şekil 3.2. Van'ın Tarihi Mekanlarının Bulunduğu Harita	24
Şekil 4.1. Atatürk Kültür parkının uydu görüntüleri (Google earth 2010).	27
Şekil 4.2. Atatürk Kültür Parkı Vaziyet Planı	28
Şekil 4.3. Atatürk Kültür Parkından Genel Görünüşler	28
Şekil 4.4. Atatürk Kültür Parkından Genel Görünüşler	29

Şekil 4.5. Atatürk Kültür Parkı Girişi	29
Şekil 4.6. Atatürk Kültür Parkında Bulunan Belediye Binası	30
Şekil 4.7. Atatürk Kültür Parkındaki Süs Havuzu	30
Şekil 4.8. Atatürk Kültür Parkındaki Çöp Kovaları	31
Şekil 4.9. Atatürk Kültür Parkındaki Oturma Bankı Örnekleri	31
Şekil 4.10. Atatürk Kültür Parkındaki Kamelya Örnekleri	32
Şekil 4.11. Atatürk Kültür Parkındaki Çocuk Oyun Elemanı Örnekleri	32
Şekil 4.12. Atatürk Kültür Parkındaki Spor Aletleri Örnekleri	33
Şekil 4.13. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme	34
Şekil 4.14. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme	34
Şekil 4.15. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme	35
Şekil 4.16. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme	35
Şekil 4.17. Atatürk Kültür Parkındaki Yürüyüş Yolu Bitkilendirmesi	36
Şekil 4.18. Dabbaoğlu Parkı Plan Görünüşü (www.arkitera.com . 2011).	37
Şekil 4.19. Dabbaoğlu Parkı Uydu Görüntüsü (Google earth 2010).	37
Şekil 4.20. Dabbaoğlu Parkı 3 Boyutlu Tasarım Görüntüsü	37
Şekil 4.21. Dabbaoğlu Parkı Vaziyet Planı	38
Şekil 4.22. Dabbaoğlu Parkı Genel Görünüşü	38
Şekil 4.23. Dabbaoğlu Parkı Genel Görünüşü	38
Şekil 4.24. Dabbaoğlu Parkı Giriş-Çıkış Yerleri	39
Şekil 4.25. Dabbaoğlu Parkındaki Süs Havuzları	39
Şekil 4.26. Dabbaoğlu Parkındaki Süs Havuzları	39
Şekil 4.27. Dabbaoğlu Parkındaki Oturma Alanları	40
Şekil 4.28. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme	40
Şekil 4.29. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme	41
Şekil 4.30. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme	41
Şekil 4.31. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme	42
Şekil 4.32. Dabbaoğlu Parkı Uydu Görüntüsü ve 3Boyutlu Tasarım Görüntüsü	42
Şekil 4.33. Şehir Parkı Genel Görünüşleri Gece ve Gündüz	43
Şekil 4.34. Şehir Parkı Girişi	43
Şekil 4.35. Şehir Parkı Gece Aydınlatma Görünüşü	43
Şekil 4.36. Şehir Parkı Gece Aydınlatma Görünüşü	44

Şekil 4.37. Şehir Parkındaki Heykel	45
Şekil 4.38. Şehir Parkındaki Süs Havuzu	45
Şekil 4.39. Şehir Parkındaki Banklar	46
Şekil 4.40. Şehir Parkı Bitkilendirme	46
Şekil 4.41. Şehir Parkı Bitkilendirme	47
Şekil 4.42. Kurtuluş Parkı Uydu Görüntüsü	47
Şekil 4.43. Kurtuluş Parkı Genel Görünüş	49
Şekil 4.44. Kurtuluş Parkı Oturma Alanları	49
Şekil 4.45. Kurtuluş Parkı Oturma Alanları	50
Şekil 4.46. Kurtuluş Parkı Çocuk Oyun Alanı	50
Şekil 4.47. Kurtuluş Parkı Yol Döşemesi	50
Şekil 4.48. Kurtuluş Parkı Bitkilendirme	51
Şekil 4.49. Kurtuluş Parkı Çocuk Oyun Alanı Bitkilendirmesi	51
Şekil 4.50. Kurtuluş Parkı Bitkilendirme	52
Şekil 4.51. Kurtuluş Parkı Bitkilendirme	52
Şekil 4.52. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Uydu Görüntüsü	53
Şekil 4.53. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Genel Görünüşü	54
Şekil 4.54. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Girişi	54
Şekil 4.55. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Cansız Materyallerin Görünüşü	55
Şekil 4.56. 80. Yıl Cumhuriyet Parkındaki Çocuk Oyun Alanı Görüntüleri	55
Şekil 4.57. 80. Yıl Cumhuriyet Parkındaki Yürüyüş Yolları ve Oturma Alanları	56
Şekil 4.58. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Bitkilendirme	56
Şekil 4.59. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Bitkilendirme	57
Şekil 4.60. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Bitkilendirme	58
Şekil 4.61. Musa Anter Barış Parkı Uydu Görüntüsü	58
Şekil 4.62. Musa Anter Barış Parkı Genel Görünüşü ve Giriş Kapısı	59
Şekil 4.63. Musa Anter Barış Parkındaki Cansız Materyaller	59
Şekil 4.64. Musa Anter Barış Parkındaki Çocuk Oyun Alanından Görüntüler	59
Şekil 4.65. Musa Anter Barış Parkındaki Çocuk Oyun Alanından Görüntüler	60
Şekil 4.66. Musa Anter Barış Parkındaki Süs Havuzu ve Şelale Görüntüleri	60
Şekil 4.67. Musa Anter Barış Parkı Bitkilendirme	61
Şekil 4.68. Ahmed-i Hani Parkı Uydu Görüntüsü	61

Şekil 4.69. Van Belediyesi Binasından Ahmed-i Hani Parkının Genel Görünüşleri	62
Şekil 4.70. Ahmed-i Hani Parkının Girişi	62
Şekil 4.71. Ahmed-i Hani Parkındaki Cansız Materyaller	62
Şekil 4.72. Ahmed-i Hani Parkı Bitkilendirme	63
Şekil 4.73. Ahmed-i Hani Parkı Bitkilendirme	63
Şekil 4.74. Ahmed-i Hani Parkı Bitkilendirme	64
Şekil 5.1. Su yüzeyinin dominant kullanıldığı park örneği (Kızılaslan, 2007).	66
Şekil 5.2. Çocuk oyun elemanları, oturma mekanları ve bitkilerin renk etkisi ile yapılan düzenlemelere Örnek (Kızılaslan, 2007).	66
Şekil 5.3. Değişik kullanımların olduğu parklara örnekler (Kızılaslan, 2007).	67
Şekil 5.4. Dabbaoğlu parkı plantasyon projesi örneği	67
Şekil 5.5. Değişik kullanımların olduğu parklara örnekler (Kızılaslan, 2007)	67
Şekil 5.6. Van'da yetişebilen çalı ve yerötücü örneği	69
Şekil 5.7. Van'da yetişebilen ağaç örneği	70

ÇİZELGELER DİZİNİ

	sayfa
Çizelge 1. Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması (Bayraktar, 1973b).	4

EKLER DİZİNİ

	sayfa
EK 1. Atatürk Kùltür Parkı Peyzaj Projesi Vaziyet Planı	75
EK 2. Atatürk Kùltür Parkı Peyzaj Projesi Plantasyon Planı	76

1. GİRİŞ

Medeniyetin bir göstergesi olan yeşil alanların önemi, sanayileşme, hızlı kentleşme, kente göç gibi faktörlerin etkisiyle giderek artmaktadır. Yeşil alanlar kent estetiğine sağladığı katkının yanı sıra, kentin iklimi üzerine olan olumlu etkileriyle sağlıklı yaşam ortamı sağlamaktadır. Bu bağlamda, yeşil alanların sadece var olması değil, erişilebilirlikleri, dağılımları, kişi başına düşen alan miktarı ve sahip olduğu donatı elemanları ile işlevsel olması önem taşımaktadır.

Rekreasyon, yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince *recreatio* kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise, bireylerin yada toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Ozankaya, 1980).

Şehir parkları ise rekreasyon alanlarının başında gelmektedir. Parklar şehrin muhtelif semtlerine ve çevresine yapılmış sakinlerine aktif ve pasif eğlence imkanı sağlayan sosyal yeşilliklerdir. Kent parklarında peyzaj düzenlemesinde kullanılan canlı-cansız materyaller şöyle örneklenebilir. Her türlü binalar, teras, havuz, pergola, bahçe duvarı ve yolları, merdiven, çocuk oyun alanları, köprüler v.s. tesisler cansız materyallerden oluşur. Peyzaj planlarının büyük bir kısmını şüphesiz ki canlı materyal (yeşil örtü) teşkil eder. Canlı materyalin en hacimlisi ağaç ve ağacıklar teşkil eder. Sonra sırası ile çalılar, çiçekler ve çim bitkileri gelir (Tanrıverdi, 1987).

Bu araştırmada amaç, Van kentinde belirlenen parkların peyzaj tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca doğru peyzaj uygulamalarına ulaşabilmek için mevcut duruma ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.

2. KAYNAK BİLDİRİŞLER

2.1. Açık ve Yeşil Alan Kavramı

Açık alan kavramı, kent dokusunun önemli temel elemanlarından birisi olup, mimari yapı ve ulaşım alanları dışında kalan açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle, dış mekan üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın olmadığı ve herhangi bir rekreasyonel kullanımı için uygun potansiyel imkanı bulunan alanlar olarak algılanmaktadır (Benli, 2002).

Açık-yeşil alanlar yapı kitlelerinin dışında kalan kısmen ya da tamamen insan kullanımına açık rekreasyonel potansiyeli bulunan alanlardır (Bilgili, 2001). Açık- yeşil alan tanımları değişik anlam ve tiplere, hatta fonksiyonlara göre çeşitlilik göstermesine karşın, genelde açık alanlar arasında meydanlar, kavşaklar, çocuk bahçeleri, oyun ve spor alanları, parklar, botanik ve hayvanat bahçeleri, eğlence merkezleri yer almaktadır (Uzun, 1990).

2.2. Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırması

Yeşil alan kavramı, mevcut açık alanların bitkisel elemanlar (odunsu ve otsu bitkiler), ile kaplı veya kombine edilmiş yüzey alanları olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre her yeşil alan bir açık alan niteliğindedir. Ancak her açık alan yeşil alan olmayabilmektedir. 23804 sayılı İmar Yönetmeliğinde, yeşil alan kavramı “Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçeleri, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence, ve kıyı alanları toplamıdır. İnterpol ölçekteki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ve bölgesel parklar da yeşil alan kapsamındadır” denilmektedir. Aktif yeşil alan kavramını ise kent ve mahalle parkı, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplamıdır şeklinde tanımlamaktadır (Bayraktar, 1973a).

Yeşil alanlar konumları açısından ise Ankara Nazım İmar Bürosu tarafından iki grup altında toplanmıştır (Kaymaklı, 1990).

2.2.1. Kentsel ölçekteki yeşil alanlar: Tüm kent halkı tarafından ortaklaşa kullanılan alanlardır (Büyük parklar, büyük spor alanları, piknik alanları vb. gibi).

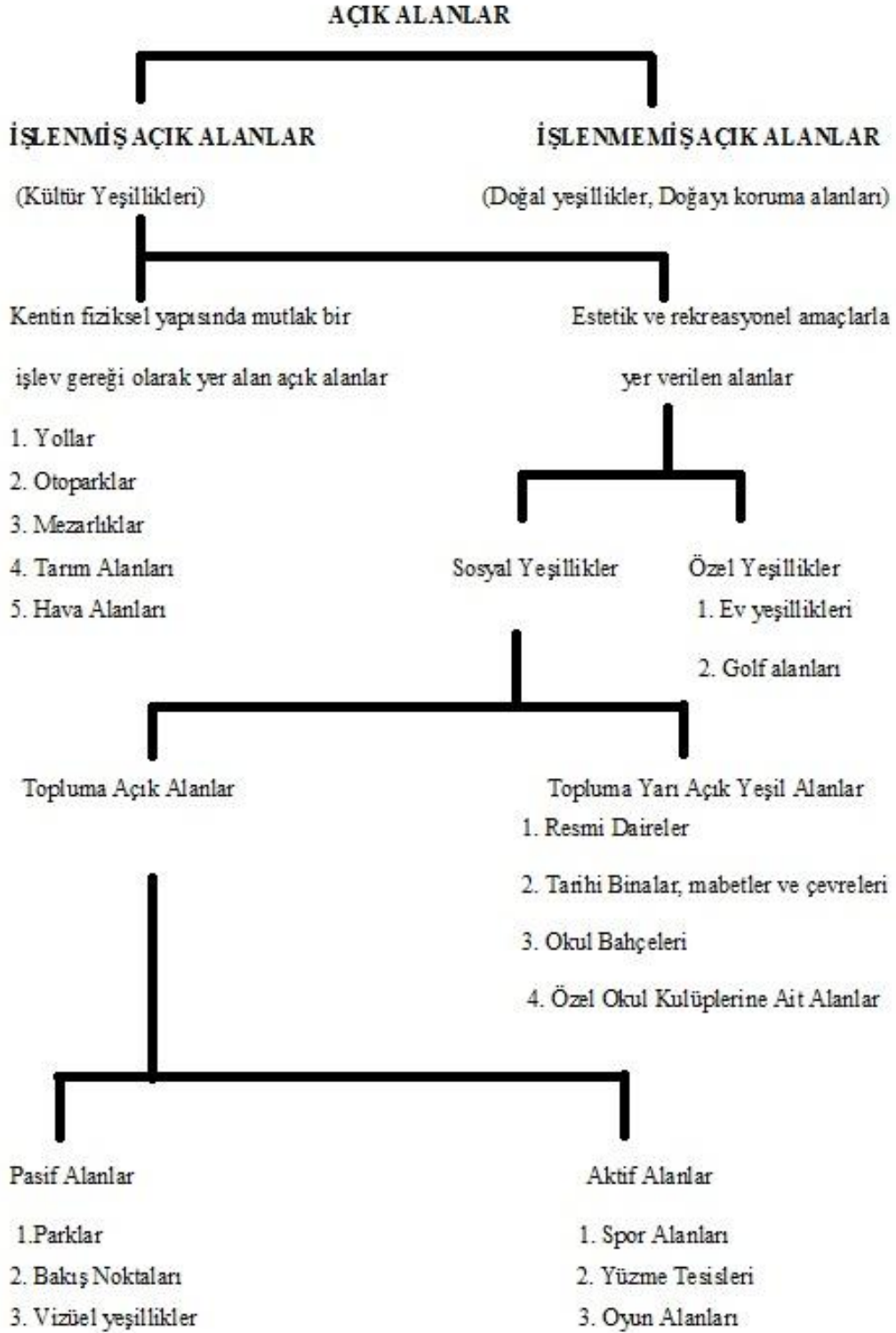
2.2.2. Yerel ölçekteki yeşil alanlar: Bu alanlar kullanan kişilerin yaşadıkları mekâna yakın olan ve kentte belirli bir dağılım göstermesi gereken alanlardır (çocuk bahçesi, oyun alanları, mahalle parkları vb.)

Simonds (1961)'e göre mahalle, mahalle kümesi ve şehir parkları için yeşil saha normlarını şöyle tespit etmiştir.

- Mahalle parkları için 1000 insana 12 dekarlık saha,
- Mahalle kümesi parkları için 1000 insana 20 dekarlık saha,
- Şehir parkları için 1000 insana 40 dekarlık sahadır (Tanrıverdi, 1987).

Peyzaj çalışmalarının amacı, insanlar için kentsel ve kırsal alanlarda kültürel, ekonomik ve estetik yönden güzel ve verimli bir yaşama ortamı sağlamaktır.

Çizelge 1. Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması (Bayraktar, 1973b).

2.3. Park ve Bahçe Kavramı

Park, kentin çeşitli semtlerine ve çevresine yapılmış, sakinlerine aktif ve pasif eğlence ve dinlenme olanağı sağlayan, ölçülü, dengeli, ve güzel kompozisyon oluşturulmuş sosyal yeşil alanlardır (Tanrıverdi, 1987).

Parklar, yapı kitleleri arasında yer alan çoğunlukla günü birlik kullanımlara imkan veren insan eliyle şekillendirilmiş arazilerin genel adıdır. Bu alanlar mimari elemanların minimum, açık-yeşil alanların maksimum düzeyde kullanıldığı peyzaj alanlarıdır. Rekreatiyonel gereksinimlerin karşılandığı bu alanlar toplumun her kesimine aynı oranda kullanım imkanı sağlar (Bilgili, 2001).

Önemli rekreatif öğelerden ve kent açık alan sisteminin temel bileşenlerinden olan parklar, kentlinin yalnız zihinsel ve fiziksel sağlığının gelişmesinde değil, dinlenirken eğlenme ve sosyalleşme ortamı yarattığı için de değerlidir (Sırtkaya, 2007).

2.4. Parkların Sınıflandırılması

Kullanım biçimine göre yeşil alanları iki gruba ayırmak mümkündür;

1. Pasif Yeşil Alanlar: Bu alanlar kişilerin rekreatif amaçlı kullanımı için uygun olmayan alanlardır. Örnek olarak; mezarlıklar, askeri yeşil alanlar, fidanlıklar, trafik adaları, refüjler, ekolojik bakımdan koruma altındaki alanlar, topoğrafya ve drenaj durumunun kullanım uygunluğu olmayan alanlar, vb.

2. Aktif Yeşil Alanlar: Kişilerin rekreasyon gereksinimlerini karşıladıkları, kent içinde ve dışında bulunan doğal ve bitki örtüsü bakımından zengin alanlardır. Bu alanlar; parklar, piknik yerleri, her türlü spor ve oyun alanları, hayvanat ve botanik bahçeleri, kent tarım bahçeleri, korular, toplumun yararlandığı özel yeşil alanlar, vb. (Aydemir, 2004).

Açık yeşil alanların (genelde parkların) sınıflandırılmasında farklı yaklaşımların olmasıyla beraber temelde aynı yeşil alan tipleri etrafında ayırım yapılmaya çalışılmaktadır. Parklar büyüklüklerine, içlerinde bulundurdukları aktivite çeşitliliğine ve gereksinimlerini karşıladıkları nüfusun büyüklüğüne göre farklı sınıflandırılmalar içinde incelenmektedir. Genel olarak büyüklük ve etki alan hiyerarşisine dayalı olarak

şu şekilde sınıflandırılabilirler. Milli parklar, bölge parkları, kent parkları, mahalle parkları, çocuk oyun alanları, hayvanat bahçeleri ve botanik parklar gibi bir çok grupta sınıflandırılabilirler.

2.4.1. Milli parklar

Anayasamızın 2873 sayılı Millî Parklar Kanununun 2. Maddesine göre milli park tanımı şu şekildedir; "Bilimsel ve estetik bakımdan, millî ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.

Ender doğal ve ekolojik özellik gösteren yerlerdir. Yoğun kullanıma açılmaz ve özellikleri korumaya yöneliktir. Kamp yapma, yüzme, balık tutma, yürüyüş, ata binme gibi faaliyetler gerçekleştirilebilir (Polat, 2002).

2.4.2. Bölge parkları

Bölge parkları, kentin çevresindeki doğal ortamın hakim olduğu kırsal alanda ve ormanlarda düzenlenen büyük ölçekli parklardır. Bölge parkları, kent insanına, doğal ortam içerisinde, gezinti, eğlence ve gözlem olanakları sunarak, fiziksel ve psikolojik dinlenmelerini doğaya yaklaşımlarını sağlar (Yıldızcı, 1982).

Bünyesinde, araç, bisiklet ve yürüyüş yolları, kamping alanları, piknik, manzara seyir terasları, tabiatı inceleme vb. birçok alanı içerir. Doğal özellik gösteren, mevcut su kaynağı olan ve kolay ulaşım imkanı olan güzel yerler tercih edilebilmelidir. Hafta sonu ve daha uzun tatillerde kalınabilecek alanlardır. Kış sporları bu alan içinde yapılabilir. Çok geniş bir kullanım alanıdır. Başka yerlerde olmayan ender güzellikler sunulur. Bir kaç şehre ya da metropolitene hizmet eder. Doğal güzellikler korunmalıdır. Şehirler arasında şehirlerin birleşmesi ve kaynaşmasını engelleyen kuşak ve sınır oluşturmalıdır. Bu nedenle önemli bir özelliğe de sahiptir (Öztan, 1973).

2.4.3. Kent parkları

Kent içi parklar kentlerin dinlenme odalarıdır. Yaşlı-genç, kadın-erkek, yetişkinler-çocuklar, fiziksel özürllüer, farklı gelir, kültür ve yaşam parantezindeki kentliler için ortak dinlenme odası olarak kent içi parkları bir iletişim, etkileşim, sanat-kültür mekânlarıdır. Kent parkları kentin tümüne hizmet eden şehir parklarıdır. Nüfusun büyüklüğüne göre 40–400 hektar(ha.) arasında bulunmaktadır. Şehir parkı etki alanı 3.200–4.000 m arasındadır. Bu alanların erişim mesafesi 30–60 dakikalık yürüme mesafesinde, motorlu taşıtlarla da 5–20 km uzaklıkta ulaşılacak mesafede bulunmaktadır. Kent parkı planlamasında tesislerin inşasında baz alınacak ölçüler hizmet vereceği kişi sayısı, arazinin büyüklüğü ve morfolojik yapısıdır. Kent parklarının diğer parklardan farklı olan yanı ise şehrin tümüne hizmet etmesidir. Kent parklarının etki alanı; şehrin tümünü kaplaması, parka olan uzaklık, ulaşılabilirlik, parktaki hizmet ve aktivitelerin çeşitliliği ve niteliği, parkın büyüklüğü, parkın estetik özelliklerine göre değişmektedir. Kent parklarındaki çeşitli fonksiyonlar arasında bir bütünlük sağlanması ve ziyaretçileri tüm alanda dolaştırmaya dikkat edilmelidir (Dil, 2004).

2.4.4. Mahalle parkları

Mahalle parkları, daha çok kentin konut dokusu içinde ya da 400–800 m yakınında düzenlenmiş bir ya da birkaç yerleşim grubuna hizmet eden, kent parklarına göre daha küçük yeşil alanlardır. Fonksiyon ve alan gereği olarak mahalle okulları ile birlikte tasarlanmış olabilirler (Coşaner, 2009).

Kamuya açık kentsel yeşil alan sisteminin en küçük birimi olarak kabul edilir. Daha çok çocuklar için oyun, ev hanımları ve yaşlılar için dinlenme alanı olarak kullanılan, konut ve yapı adaları ile çevrilmiş alanlardır. Halkın rekreatif yeşil alan gereksinimlerini karşıladıkları ve mahalle biriminin kimlik özelliklerini taşıyan alanlar, ağaç ve çim alanlar ile çeşitli kentsel donatı elemanlarını da içerirler (Kap, 2006).

2.4.5. Çocuk oyun alanları

Çocukların sağlıklı ve dengeli bir büyüme ve ruh yapısı içinde yetişmeleri için gerekli olan, onların hem yaratıcılık yeteneklerini geliştirecekleri, hem de güneş ışığı ve temiz havadan yararlanabilecekleri kent içinde konumlandırılmış alanlardır. Çeşitli yaş gruplarının istek ve gereksinimlerine göre donatı elemanlarıyla tasarlanmaları çocuğun sosyal ve bedensel becerilerinin gelişmesini sağlar.

Bu yaş grupları şu şekilde ayrılır;

0–3 yaş grubundaki çocuklar için; güvenle oyun oynayabilecekleri ekipmanların bulunduğu, ebeveynlerin gözetimi altında olduğu, etrafı çitle çevrilmiş, yumuşak zemin malzemesi ile (kum, çim vb.) kaplı alanlardır.

4–7 yaş grubu için, Anaokulu içinde düşünülen, çocuğun yaş gereksinimleri göz önünde bulundurularak tasarlanan, el becerileri ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirecekleri alanlardır.

8–15 yaş grubu için; büyüklerin gözetiminden tamamen soyutlanmış, bireysel ve takım halinde hareketleri için çeşitli aktivitelere izin veren, diğer yaş gruplarından farklı ekipmanlarla donatılmış, çocuğun sportif aktiviteleri için tasarlanmış mekânlardır (Kap, 2006).

Konut alanları içinde ana ulaşım ağı dışında oto trafiğinin yoğun olmadığı yerlerde konutların rahatça izlenebilir olmalıdır. Çocukların yaşlarına göre rahatça yeteneklerini geliştirmesine, aktif oyun faaliyetlerine katılabilmelerine olanak sağlayan, oyun araçları, kum havuzları ve bitki örtüsüyle donatılmış alanlardır. Denge, koordinasyon, organ ve duyuları geliştirmeyi amaçlar (Polat, 2002).

2.4.6. Spor alanları

Kent çevresinde ulaşım ağına yakın düzlük ve temiz hava akımları olan alanlar tercih edilmelidir. Amatör ve profesyonel spor faaliyetlerini (futbol, voleybol, hentbol, basketbol, tenis, halter, boks, ok atma, atletizm, kayak ve yelken, binicilik ve yüzme vb.) çalışma ve müsabakalarının yapıldığı kapalı ve açık tesislerdir (Polat, 2002).

2.4.7. Hayvanat bahçeleri

Hayvanat bahçeleri insanlar tarafından gözlenen, algılanan ve eğitimsel mesajlar içeren mekânlardır. Hayvanat bahçesi ziyaretçilerin doğal sergi alanlarında, hayvanların yaşam çevreleri hakkında bilgi edinecekleri ve hayvan davranışlarının ilginçliğini keşfedecekleri çevrelerdir.

2.4.8. Botanik bahçeleri

Değişik işlevler için kurulan botanik bahçeleri ve arboretumlar yanında aynı fonksiyonları yerine getiren, ancak daha dar alanlara yayılan botanik parkları ise bilimsel ilkelere göre yerleştirilmiş ve kontrol altına tutulan bitkiler topluluğu ile açık hava müzesi niteliği taşımaktadır (Uzun vd, 1995).

2.5. Kent Parkı Kavramı

Kent parkları, karmaşık kentsel organizasyon içerisinde, kentleşmeye koşul olarak gelişen kopuk doğa- insan ilişkisinin yeniden kurulmasında çok önemli ve çeşitli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır. Kentsel yerleşmeler içinde genellikle merkezi olarak konumlanan, görsel olarak kentin bir parçası olan alanlardır. İnsanların günlük kullanım içinde rahatlıkla erişebilecekleri yerlerde bulunurlar ve yürüyüş, koşu, dış mekanda oturma, piknik yapma, oyun ve benzeri gibi bireysel yada grup eylemlerine olanak sağlayan alanlardır (Oğuz, 1998).

Bir kent parkının kullanılabilirliği ve yararlılığı, kullanım kapasitesi ve rahatlığı ile doğrudan ilişkilidir. Planlamada kolay ulaşım ve güvenli dolaşım en önemli hedefler arasında sayılmalıdır. Kent parkının kullanıcılar için rahat ve huzur veren bir dinlenme ortamı olması yapılan tasarımla doğrudan ilişkili sayılmalıdır. Bu amaçlar için yapılacak su yüzeyleri, bitkilendirme ve çevreleme, plan özelliklerini doğrudan belirleyici olabilir. Kent parkı, tüm yıl boyunca kullanılabilir bir yapıya olanak sağlayacak şekilde projelendirilmeli, gece saatlerinde de kullanıma açık olmalıdır. Hızlı ve yoğun kullanıma uygun yüzey kaplama malzemeleri seçilmelidir (Coşaner, 2009).

2.6. Kent Parklarının Planlama İlkeleri

Kent parklarının kentsel rekreasyon alanları içinde önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Bu parkların planlanması, uygulanması ve sürekliliğinin sağlanmasında ortaya çıkan ilkelerin dikkate alınması gerekmektedir (Nasuh, 1993).

Bu ilkeleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kent parkları, fonksiyonları gereği rekreasyonel bir kaynak olmaları yanında, en yararlı düzeyde ve ihtiyaçlara uyumlu olarak kullanılabilir şekilde tasarlanmalıdır. Çünkü yeterli şekilde kullanılmayan bir kaynak, bir potansiyel ve değer arz etmez.
- Kent parkları, öncelikle en yakın çevre ile ilişkili olmalıdır. Bu yakınlaşma, kent parkları yakın çevrede yaşayanlara hizmet etmelidir. Bu amaçla, yakın çevre insanının sosyo-ekonomik yapısını ve istekleri bilinmelidir.
- Kentin diğer açık ve yeşil alan sistemi içinde bir bütünlük yaratmalı ve yaya bağlantı düzeni ile güvenli ulaşım olanakları sağlamalıdır.
- Kent yeşil alan sistemi için bir bütünlüğün sağlanması amaçları içinde, kendine özgü bir plan bütünlüğünde tasarlanmalıdır. Kent parkı içinde ilişkiler ve
- Topoğrafik özellikler ve fiziksel yapı, çevre ile ilişkili olarak tasarlanmalı, güzel görünüm ve doğa harikaları korunmalıdır.
- Yöresel iklim özellikleri ve yön durumu, plan karakterlerini doğrudan etkileyici olması nedeni ile tasarım açık ve net olarak belirli amaçlara yönelmiş olmalıdır. Bu amaçlar için, iklim karakterlerini olumlu yönde geliştirici plan yapısı düşünülmelidir.
- Kent parkları alan seçimi, çevre yapı yoğunluğu ile ilişkili olduğu kadar doğal kaynakların ve topoğrafik yapı özelliklerinin değerlendirilmesiyle de ilgili sayılmalıdır. İklim verileri ve diğer çevre faktörleri planlama kriterleri olabildiği gibi, alan plastiği ve form çalışmaları çevre standardını yükseltici ve fonksiyonel işlevler üstlenebilir nitelik taşımaktadır. Özellikle fonksiyonlar arası ilişkiler kuran bir dizi ilgi çekici mekanların geliştirilmesi, park planlamada önemli plan ilkeleri olarak kabul edilir.

- Bir kent parkı kullanılışlığı ve yararlılığı, kullanım kapasitesi ve rahatlığı ile doğrudan ilişkilidir. İlk planda kolay ulaşım ve güvenli dolaşım en önemli hedefler arasında sayılmalıdır.
- Kent parklarının kullanıcılar için rahat ve huzur veren bir dinlenme ortamı olması plan ve karakteri ve yapılan tasarımlarla doğrudan ilişkili sayılmalıdır. Bu amaçlar için yapılacak su yüzeyleri, bitkilendirme ve çevreleme, plan özelliklerini doğrudan belirleyici olabilir.
- Kent parkı, yıl boyu kullanılabilir yapıda projelendirilmeli, gerekli olan bölüm ve imkanları gece saatlerinde de yararlanılabilen özellikler göstermelidir. Yoğun kullanışlar için uygun yüzey kaplamaları ve güvenli materyaller planlama safhalarında ele alınmalıdır.

2.7 . Kent Parklarında Bitkilendirmenin Önemi ve İşlevleri

- Estetik açıdan; plastik bir eleman olan bitkiler çizgi, şekil, doku, renk, tekrar, değişkenlik, denge, ölçüde uyum ve vurgu yönünden, fonksiyonel açıdan ise; görsel kontrol, iklim kontrolü, gürültü kontrolü, kirlilik kontrolü, erozyon kontrolü ve çevre kalitesini arttırmak (Gültekin, 1994) gibi yararları sebebiyle özellikle kentsel mekânlarda insan konforuna yönelik katkı sağlayıcı etkileri bulunmaktadır.
- Peyzaj elemanlarından olan bitkiler, statik olmayıp dinamik özellikler gösteren ve sürekli gelişen canlı varlıklardır. Fonksiyonel ve estetik yararları olan bitkiler, yaşantımızda ayrı bir yere sahiptir (Güçlü, 1994).
- Parklarda bitkilendirmenin ekolojik işlevleri arasında iklimin düzenlenmesi, toprak ve su kaynaklarının temizlenmesi, biyolojik çeşitliliğin korunarak kent geneline dağıtılması en başta gelenlerdir. Parklar yaban hayatı açısından tasarımları ve planlamaları doğru yapıldığında önemli barınaklar olmaktadır (Sırtkaya, 2007).
- Kent ortamında havayı temizler, oksijen miktarını artırır, tozu veya havadaki kirli materyalleri tutar, hava sirkülasyonu sağlar, hava akımını ve nemini düzenler, ısı yükselmesini önler, havayı serinletir, rüzgâr hızını azaltır ve istenilen istikamete yöneltir (Sırtkaya, 2007).
- Bireyin ve toplumun aktif ve pasif rekreasyonel ihtiyaçlarının (eğlenme, dinlenme, görme, spor etkinlikleri gibi) karşılanması için imkân oluşturur (Gül, 2001).

- İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyerek bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olur. Doğa ve çevre kavramlarının konusunda bilgilenme ve bilinçlendirmede önemli rol oynar. Ekonomik yarar sağlar; yaşama sevinci sağlayarak işgücü ve verimi artırır, sağlık yönünden olduğu kadar beslenme ve diğer kullanımlar için ekonomik katkı sağlar, peyzaj amaçlı bitkisel üretim ve pazarlama ile ilgili sektörlerin gelişmesine katkıda bulunur (Gül, 2001).

2.7.1. Bitkilendirmenin temel ilkeleri ve bitkilendirme tipleri

Bitki grupları seçilirken çoğunlukla saf gruplara yer vermek, eğer ibrelili bitkilerle geniş yapraklı bitkiler yan yana bulundurulacaksa bunlar arasında ağaç taç genişliklerine bağlı mesafe bırakmak, özellikle ibrelili bitkilerin şekil ve gelişme bozukluklarını önlemek bakımından önemlidir. Bitkilerin şekilleri birbirlerine benzeyebilir de hacimsel olarak değişiklik gösterebilir. Bu nedenle bitkilerin sadece silüetlerine bakarak değil, hacimsel yapılarına bakarak bunları saf gruplar içerisine dahil etmek kargaşayı önleme ve kompozisyonu geliştirme bakımından istenmektedir. Kitlelerin en etkili bir yöntemde bunların renklerini dikkate alarak büyük gruplar içerisinde kullanılmasıdır. Bitkilerin kullanımında dokudan yararlanmak mümkün olacağı gibi, burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ani doku değişikliklerinden kaçınmaktır (Gültekin, 1994).

Peyzaj tasarımının ana ilkeleri yanında bitkisel tasarım ilkelerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bundan amaç tasarımda bitkilerle fonksiyonel kullanımları gerçekleştirmek ve estetik etki sağlamaktır. Peyzaj sanatçısı vereceği eserde çok sayıdaki dış etkeni önceden hesaplamak ya da düşünmek zorundadır. Bunlar güneşin yer değiştirmesi sonucu ortaya çıkan etkenler kadar canlı elemanların (bitkilerin, insanların ve hayvanların) yaş ve gelişme durumlarıdır (Nurtekin, 2007).

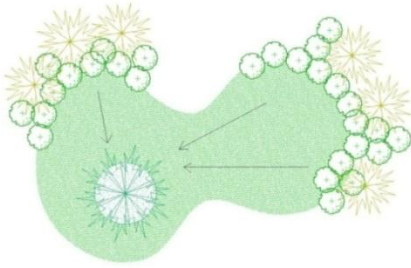
2.7.1.1. Bitkilendirme tipleri

Estetik ve fonksiyonel kullanımları bir araya getirebilmek için kullanılan temel bitkilendirme tipleri soliter bitkiler (tek bitki), grup, çalı kitleleri, küme şemsiye

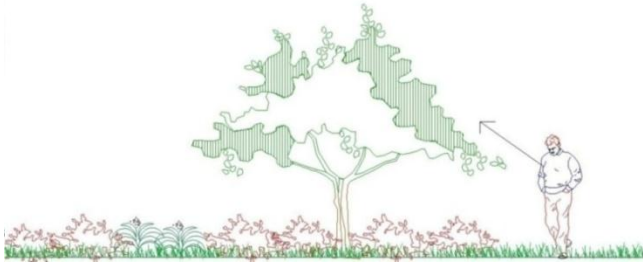
bitkilendirme, sıra-çit bitkilendirme, çift sıra bitkilendirme, tam kapalı ve kuru bitkilendirmesi, örtü bitkilendirmesidir. Aşağıda bunların herbirinin ana karakteri açıklanmaktadır. Fakat bitkisel kompozisyonlar bu kategorilerle sınırlı değildir. Bunlar alanın kendine özgü şartlarına ve kullanıcı isteklerine göre genişletilebilirler ya da değiştirilebilirler (Nurtekin, 2007).

Soliter Bitki – Tek Bitki Kullanımı Bitkilendirmesi

Soliter bitkilendirme dikkat çekiçi özelliği olan bir bitkinin ya da çalının tek başına (soliter olarak) kullanılmasıdır. Soliter bitki tasarımda dikkat çekmek amacıyla kullanılır. Çim alan içinde tek başına olabilir ya da bir çalı kitlesi içinde özel ilgi çekmek amacıyla kullanılabilir (Şekil 2.1). Çünkü soliter bitkileri dikkati kendi üzerlerine çekerler ve bulunduğu mekanları canlandırır ve vurgularlar (Şekil 2.2) (Ayaslıgil, 1998).

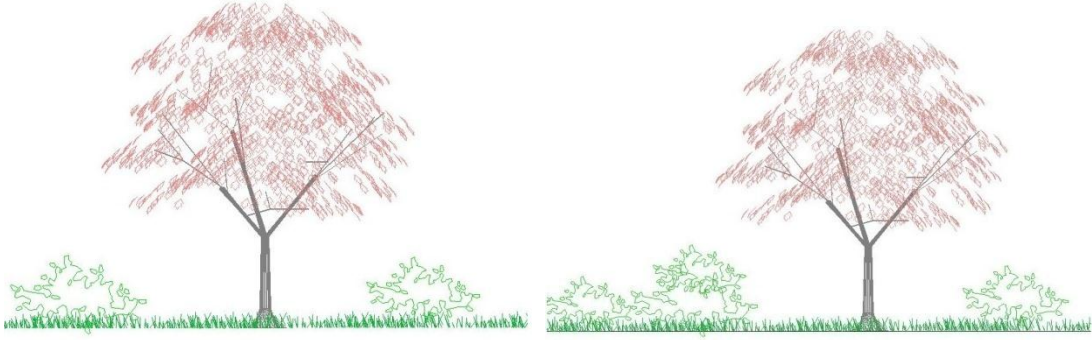
Şekil 2.1. Çim alanda "soliter" bitki kullanımı (Booth 1996) 'dan yorumlanmıştır.

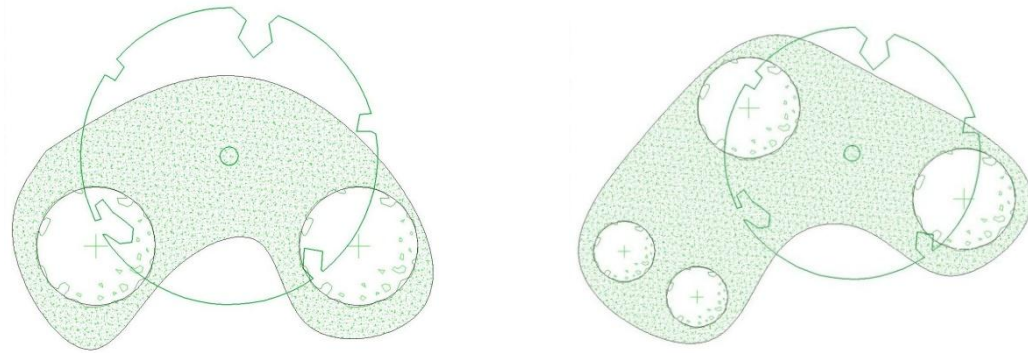
Şekil 2.2. Bir çalı kitlesi içinde özel ilgi çekmek amacıyla "soliter" bitki kullanımı (Booth 1996) 'dan yorumlanmıştır.

Grup Bitkilendirme

Bir kompozisyonda değişik tür bitkilerin bir arada kullanılmasına grup bitkilendirme denir. Grup bitkilendirme tek bir bitki kullanımına göre daha güçlü ve görsel açıdan daha ilginç olma potansiyeline sahiptir (Şekil 2.4) (Ayaslıgil, 1998).

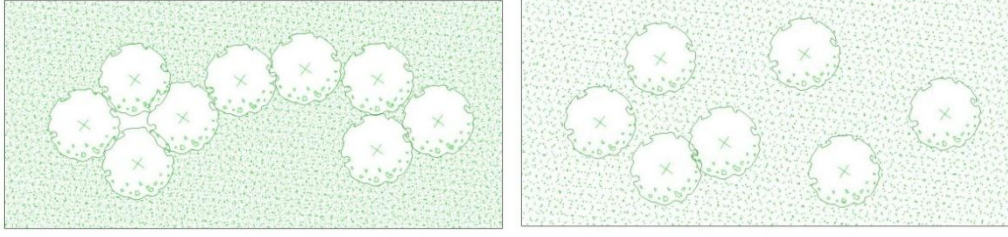
Şekil 2.3. Grup bitkilendirmesine örnek (Ayaslıgil, 1998)'dan yorumlanmıştır.

Şekil 2.4. Grup bitkilendirmesine örnek (Ayaslıgil, 1998)'dan yorumlanmıştır.

Çalı Kitleleri –Örtü Tip Bitkilendirme

Bu kompozisyon ünitesi, birçok farklı bitkiyi bir araya getirerek tek bir tasarım ünitesi yaratır. Çalı kitlesi iki üç farklı bitkiden ya da çok büyük ölçekli durumlarda 20 veya 30 farklı tür ve varyeteden oluşabilir. Çalı kitlesini grup bitkilendirmeden ayırt eden özellik bitkilerin dizilişidir. Çalı kitlesinde tüm bitkiler birbirine temas ederler, örterler ve bir arada algılanırlar (Şekil 2.5.a/b) (Ayaslıgil 1998) 'dan yorumlanmıştır.

Şekil 2.5.a. Birbirine temas eden bitkiler kitle etkisi yaratır.

Şekil 2.5.b. Çalı kitlelerinde bitkilerin ayrı ayrı yerleştirilmesi istenen kitle etkisini vermez (Ayaslıgil, 1998) 'dan yorumlanmıştır.

Sıra – Çit Tipi Bitkilendirme

Ağaç ya da çalıların bir çizgi üzerinde eşit aralıklarla dikilmesi yoluyla oluşur. Aynı türlerin bir arada kullanılmasıyla tek katlı yada değişik türlerin bir arada kullanılmasıyla çok katlı olabilir. Sınırlama, perdeleme, mekan oluşturma amacıyla kullanılır (Aslanboga, 2002).

Tam Kapalı Kuru Tipi Bitkilendirme

Eşit boylarda gelişen ağaçların aralıklı dikimleriyle oluşur. Gölgeleme, gizlilik sağlama, perdeleme, rüzgar perdesi gibi işlevsel amaçla kullanılır (Aslanboga 2002).

*Bitki materyalinin mühendislik ve ekolojik kullanımı

1. Görüntü (Işık) kontrolü
2. Gürültü kontrolü
3. Hareket trafik kontrolü
4. Fiziksel çevre kontrolü; - Hava kirliliği, - İklim kontrolü, - Sıcaklık kontrolü, - Rüzgar kontrolü, - Güneş radyasyonu kontrolü ve bitkilerin gölge yapıcı etkileri, - Yağış ve nem kontrolü
5. Erozyon

*Bitki materyalinin mimari kullanımı

1. Mekan oluşturma

2. Perdeleme

3. Mahremiyet (Nurtekin, 2007)

2.7.2. Bitki Materyallerinin Mimari Yöndeki Kullanımı

Tasarımcı için bitkiler, canlı ve sürekli değişim özellikleriyle peyzaj yapısının biçimlenmesini sağlayan yeşil elemanlar olarak görülür. Tasarımcı bu yeşil elemanların yalnızca 3 boyutlu katı strüktürünü oluşturan formlarını değil, aynı zamanda bu formların tanımladığı ve ortaya çıkardığı boşluklarla (mekânlar) da ilgilenir. Bu nedenle, bitkilerin mekân tanımlama ve oluşturma özellikleri peyzaj mimarları tarafından çok iyi irdelenmesi gereken konuların başında gelmelidir (Sırtkaya, 2007).

Bitkilendirmeye ortaya çıkan mekanların analizi ve değerlendirmesi için mimarlık dilinden mekana ait kavramlardan yararlanabiliriz. Bitkilerin özellikle kentsel ve kırsal peyzaj alanlarında ortaya koyduğu mekansal kompozisyonlar farklılık gösterebilir. Bu nedenle peyzaj mekanları mimari mekanlardan daha karmaşık ve akıcı formlar içerir. Açık mekanlarda dekoratif ve yumuşak etkilerinin yansısı aktif etkinliklere veya hareket etme hissini yükseltebilecek mekansal ritimler ve imkanlar çok çeşitlidir. Organik, eğrisel, rastlantısal veya kendiliğinden ortaya çıkmış gibi ‘informal’ bitkilendirmelere, belki doğal ve doğala benzer bitkisel kompozisyonlarla mimari mekanlara göre oldukça çarpıcı ve serbest formlu mekanlardır (Sırtkaya, 2007).

Sonuç olarak, istenilen kalite ve karakterdeki peyzaj mekanları için nasıl bir bitkilendirme yapmamız gerektiğiyle ilgili en önemli ipucu, kullanıcı çevresinin veya mekanların kullanıcı yaşantısı açısından ne derece önemli olduğunun bilinmesidir (Sırtkaya, 2007).

Peyzaj unsurlarının mimari yöndeki kullanımlarının, dış mekan yaşantısında ve mekan tasarımında önemli bir yeri vardır. Bitkilerin mimarideki kullanımı, mekanı süslemekten çok onu tamamlayan ve işlevini güçlendirecek yönde mekana katkı sağlama ve kimlik verme yolunda olmalıdır (Pak, 2009).

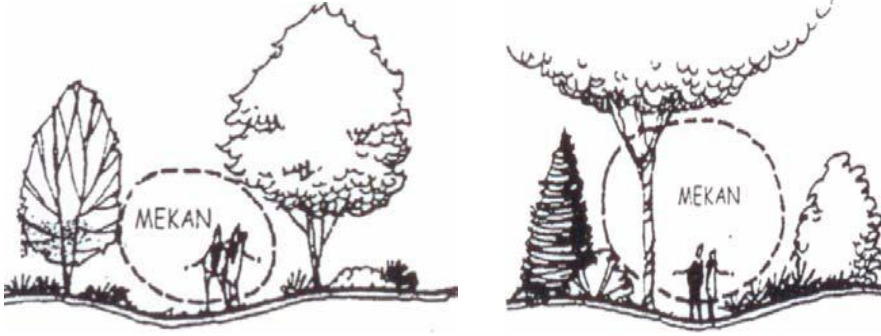
2.7.2.1. Mekan Kavramı (Oluşturma)

Açık ve yeşil alan tasarımlarında etkinliği olan Peyzaj Mimarlığında mekan belli bir boşluğu içeren ve başıboş alanlar olarak düşünülmemelidir. Kuşkusuz bir mekan, insan etkinliklerine ve algılamasına bağlı olarak geliştirilen anlamlı ve tanımlanmış alanlardır. Nasıl ki binalarda strüktürel elemanlar (taban, tavan, duvarlar ile kapalı ve iç mekan oluşumunun temel bileşenleri) olarak mimari mekanın belirginleşmesini sağlayan elemanlardır. Açık mekan organizasyonlarında da arazi plastiği, her türlü mimari ve yapım kitleleri ve de bitkiler peyzaj mekanının oluşumunda rol oynamaktadır. Genel olarak bir mekan; alan (yüzey), kitle (volüm) ve çizgilerden meydana gelir. Alan; çoğu kez yatay ve düşeydir ve mekanın tabanını oluşturur. Çizgi, mekansal sınırı oluşturan yatay ve dikey elamanlardır. Kitle ise; üç boyutlu plastik bir eleman olup, asıl olarak mekanı oluşturan en önemli öğedir. Bu nedenle iki ve üç boyutlu, çok değişik form ve ölçülerdeki bitkiler mekan oluşumunda mimari yönden tasarım elemanları olarak değerlendirilebilir (Sırtkaya, 2007).

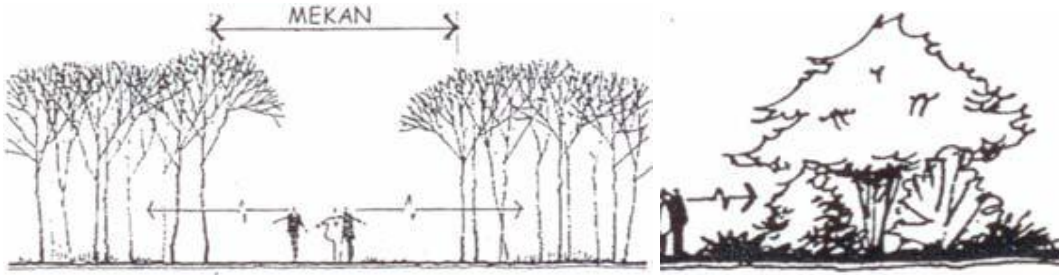
Mimari tasarım elemanlarında birincil formlar olarak *duvar*, *tavan* ve *taban elemanı* olma özelliği gelmektedir. Duvar elemanı olarak bitkiler sınır oluşturabilecek biçimde perde veya paravan, çit, bariyer, geçirgen çit veya bunların kombinasyonlarından oluşur. Tavan elemanı olarak bitki tepe tacı ve taban elemanı olarak ise yer örtücü ve çim akla gelir. Duvar fonksiyonu hem görsel hem de fiziksel olarak mekanın dışından gelen etkilere karşı koruyucu görevler üstlenir. Sınır elemanı olarak istenmeyen ekolojik etkileri önleme (rüzgar vb), gizlilik temini, mekanın mahremiyetini sağlama, mekan içindeki etkinlikleri kontrol etme işlevleri vardır. Tavan elemanı olarak bitki örtüsü gölgeleme ve koruyucu özellikleri içerir. Taban elemanı olarak kullanılan bitkiler ise peyzaj mekanında sürekliliği sağlar. Zeminde yer örtücü bitkiler ve kısa boylu çalılar değişen boyları ve diğer materyal değişiklikleriyle mekânsal belirginliği veya tanımı sağlayabilir. Örneğin; çim yüzeyi ile bir yer örtücü bitki yüzeyi arasındaki kenar çizgileri mekansal sınırı oluşturabilecek biçimdedir. Ancak bu mekan bazen tanımlanabilecek kadar etkili olmayabilir.

İkincil mimari formlar olarak da bitkiler bir mekanda sınır elemanları oluşturarak mekanları tanımlar, belirginleştirir veya mekanın birer parçası olurlar. Bunlar; perde, taç örtüsü, çit, geçirgen perde ve yer örtücüdür (Sırtkaya, 2007).

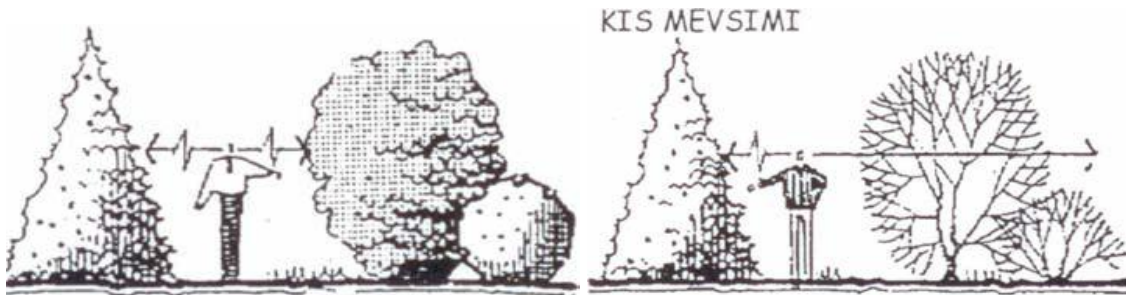
Ağaçlar mekanın sınırlarını tanımlayarak onun şekillenmesine yardımcı olurlar ve mekana karakter ve kimlik kazandırır. Ağaçlar gerek gövde gerekse taçlarıyla mekan oluşturabilmektedirler (Şekil 2.6), (Ouren, 1991). İbrelî ve herdem yeşil ağaçlarla yapraklı ağaçların mevsimlere göre mekan oluşumu ve kapalılık üzerindeki etkileri bulunmaktadır.

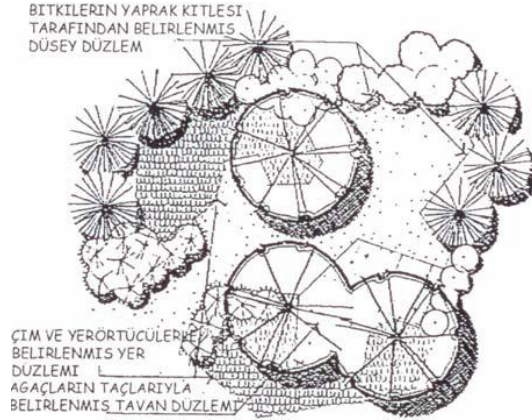
Şekil 2.6. Ağaçların gövde ve taçlarıyla mekan oluşturması (Booth ve Hiss 2002)

Şekil 2.7. Ağaçlar gövdeleri tek başına mekanda sınırlar yaratabilirken, küçük ağaç veya çalılarla kullanıldığında mekanda tam bir kapalılık oluşturabilirler (Booth ve Hiss 2002).

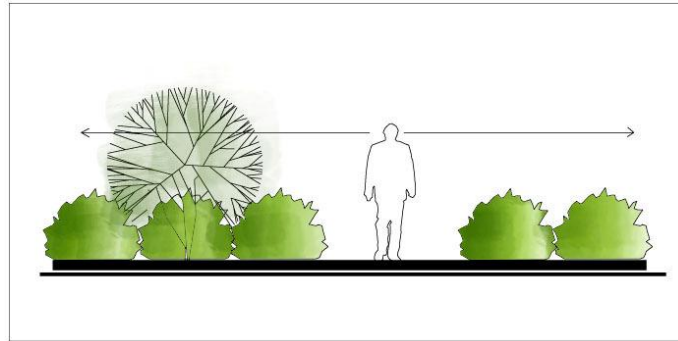
Şekil 2.8., İbrelî ve herdemyeşil ağaçlarla yapraklı ağaçların mevsimlere (yaz-kış) göre mekan oluşumu ve kapalılık üzerindeki etkileri (Booth, 1996).

Şekil 2.9. Bitkilerin mekanın kapalılığını etkileyen üç değişken düzlemin şekillenmesindeki etkileri (Booth, 1996).

- Açık mekan

Alçak boylu çalılar ve yer örtücüler kullanarak, bakışın her yöne doğru açık olduğu fakat hareketin engellendiği mekanlar yaratılabilir. Görüş hizasının altındaki bitkilerin kullanıldığı bu tip mekanlar havadar, dışarıya yönelik, mahrumiyetten yoksun ve güneş ışığını direkt alan yerlerdir. Örneğin, bordür oluşturmak amacıyla kullanılan çitler, çiçek parterleri bu tip açık mekanlar oluşturabilir (Booth, 1996).

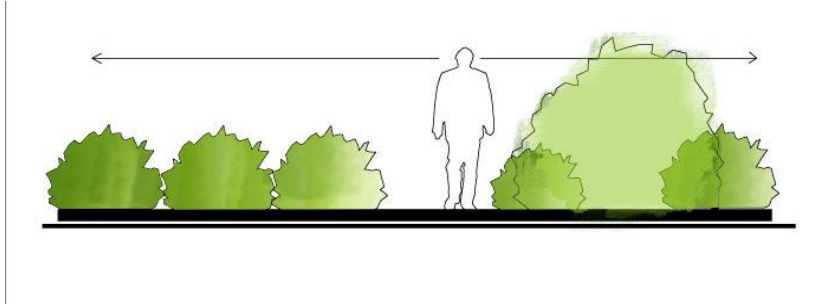

Şekil 2.10. Bitkisel elemanlarla oluşan açık mekanlar, Booth (1989)'dan yorumlanmıştır.

- Yarı açık mekan

Açık mekanlara benzemekle birlikte mekanın içinden ve dışından görüşü engelleyen dikey sınırlayıcılar olarak boylu bitkilerle bir veya birkaç yönden sınırlanmıştır. Mekanın açık bölümlerine güçlü bir yönlendirme mevcut olup bu tür mekan

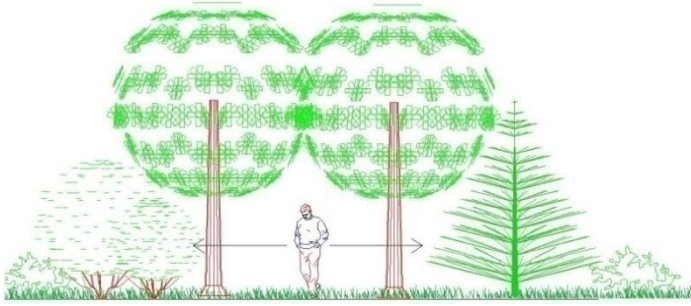
belli yönlerde istenilen diğer yönlerde ise mahremiyet gerektiren özel teraslar için düşünülebilir (Robinson, 2004).

Şekil 2.11. Tek tarafı kapalı olan yarı açık mekan

- Çevrelenmiş mekan

Bitkilerle oluşturulan çevrelenmiş mekanlar çeşitli kompozisyonlar dahilinde dış mekan konforunu arttıran ve mekansal tanımlamayı sağlayan mekanlardır. Kentsel mekanda kullanılan bitkisel elemanlar olarak ağaçlar, çalılar ve yer örtücüler sayılabilir. Mekan oluşturmada, mekan hissini sağlayan en önemli unsurlardan biri kapalılık ve sınırlılık duygularının mekan içinde hissedilebilmesidir. Bitkilerle yaratılan mekanlarda mekan hissini en çok algılandığı durumlar dikey düzlemlerle, ağaçlarla, yaratılan mekanlardır (Pak, 2009).

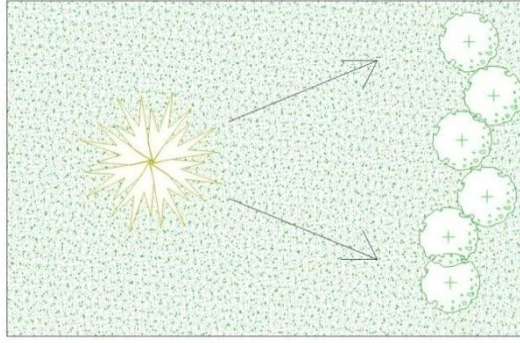

Şekil 2.12. Örtülü Mekan (Booth, 1996)'dan yorumlanmıştır.

2.7.2.2. Perdeleme

Bitki materyallerinin kentsel dış mekanlarda mimari yöndeki kullanımları ele alındığında mekan yaratmanın yanında diğer bir işlevi ise ortamdaki istenmeyen

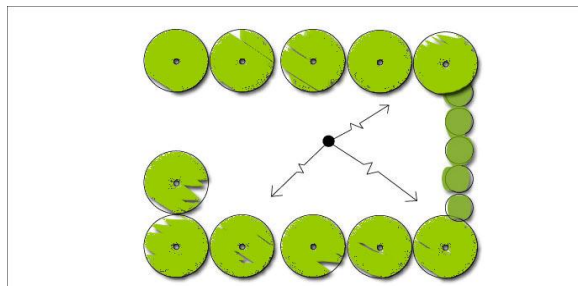
nesneleri veya görüntüleri saklamak amaçlı kullanımlarıdır. Düşey bariyerler olarak, bitki materyalleri görünümü kontrol ederek, manzarada istenmeyen yerleri gizleyip istenen yerlerin görünmesini sağlayabilmektedir. Amaca bağlı olarak, bitkiyle kaplanmış bir perde hiç ışık geçirmeyebilir ya da kısmi bir perdeleme sağlamak adına çeşitli düzeylerde saydam olabilir (Pak, 2009).

Şekil 2.13. Perdeleme ile istenmeyen kötü görüntülerin önlenmesi (Booth,1996)'dan yorumlanmıştır.

2.7.2.3. Mahremiyet

Mahremiyet bir dış mekanın temel elemanlarından birisidir ve bitkiler de görsel engellemeler oluşturarak özellikle evlerin birbirine yakın konumlandığı yerleşim alanlarında mahremiyeti sağlamada oldukça önemli bir rol üstlenirler. Gizlilik kontrolü, mekanı bitkilerle çevreleyerek oraya dışarıdan gelen bakışları engellemek suretiyle sağlanmaktadır (Şekil 2.14) (Booth, 1989).

Şekil 2.14. Bitkilerle sağlanan mahremiyet , (Booth, 1989)'dan yorumlanmıştır.

Gizlilik kontrolünün perdelemeden farkı görüşü tamamen engelleyerek bir mekanı kuşatması ve diğerlerinden ayırmasıdır. Ayrıca, gizlilik kontrolü ile mekanda hareket özgürlüğü sınırlanır. Perdeleme de olduğu gibi, gizlilik kontrolünün oranı görüşü engellemede kullanılan bitkilerin fiziksel özellikleri ile doğrudan bağlantılıdır (Pak, 2009).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

3.1.1. Van kentinin konumu, doğal ve kültürel özellikleri

Araştırma alanı olarak seçilen Van dünya üzerinde, 42 derece 40 dakika ve 44 derece 30 dakika Doğu boylamları ile, 37 derece 43 dakika ve 39 derece 26 dakika Kuzey enlemleri arasındadır. Türkiye üzerinde ise Doğu Anadolu Bölgesi' nin Yukarı Murat-Van Bölümü' ndeki Van Gölü kapalı havzasındadır. Kuzeyden Ağrı ili Doğubeyazıt Diyadin ve Hamur ilçeleri; batıdan Van Gölü ile Ağrı ilinin Patnos ilçesi Bitlis' in Adilcevaz Tatvan ve Hizan ilçeleri; güneyden Siirt' in Pervari Hakkari ili Beytüşebap ve Yüksekova ilçeleri ile komşudur. Doğusunda ise İran Devleti sınırı yer alır. İl toprakları 19.069 km² olan yüzölçümü ile Türkiye topraklarının %25' ini oluşturur. Van yüz ölçümü bakımından Türkiye' nin 6. büyük ilidir. Van Doğu Anadolu bölgesi' nin volkanik dağlarla kaplı çukur kesiminde bulunan Van Gölü' nün doğu kıyısına 5 km uzaklıkta çok az meyilli bir arazi üzerine kurulmuştur. Rakım yüksekliği yaklaşık 1725 m'dir. Türkiye' nin en büyük gölü olan Van Gölü yüksek dağların ortasında bir çöküntü durumundadır. Çevredeki yüksek dağlar Van ilinin sınırını oluşturur (Anonim, 2011a).

İl nüfusu Türkiye İstatistik Kurumunun 2009 verilerine göre 1.050.000 kişidir. Kent merkezi 360.810 kişilik nüfusa sahiptir (Anonim, 2012).

Şekil 3.1. Van Merkez ve İlçelerin Sınırlandırıldığı Harita

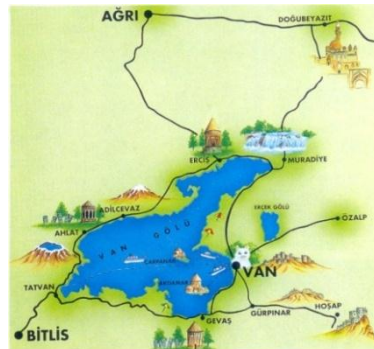
Van ilinde karasal iklim hüküm sürer. Kışlar sert ve uzun geçer. Çok yüksek bölgelerinde, kışın daha az sert geçmesini Van Gölü temin eder. Kışın 150 güne yakını 0°C altında geçer. Yazın ise 20 gün +30°C'nin üstündedir. Toprak 80 gün karla örtülü kalır. Senelik yağış miktarı ilçelere göre 370 mm ile 570 mm arasında değişir. Yazlar az yağışlı ve çok sıcak geçer. Sıcaklık -26,9°C ile +36°C arasında seyrederek (Anonim, 2011a).

Van Gölü civarı ve vâdiler zengin bitki örtüsüyle kaplıysa da, dağlar genel olarak ağaçsızdır. İl toprakları bir bozkır manzarası arz eder. İl topraklarının % 70'i çayır ve mer'alarla, % 23'ü ekili ve dikili alanlarla ve % 2'si orman ve fundalıklarla kaplıdır (Anonim, 2011a).

Van Gölü nedeniyle potansiyel olarak kıyı turizmi imkanı mevcut olmakla birlikte henüz turizm amaçlı düzenli bir kıyı çalışması mevcut değildir. Buna rağmen Ayanis, Amik, Mollakasım, Çitören ve kısmi olarak ta Güzelkonak sahilleri kıyı turizmi amaçlı doğal haliyle kullanılmaktadır.

Ülkemiz birçok farklı tarihi ve kültürel değerlerin bir arada bulunabildiği ender ülkelerden biridir. Tarih boyunca pek çok medeniyet bu topraklarda uyum içinde yaşamış ve günümüze zengin ve renkli bir miras bırakmıştır. Ülkemizin sahip olduğu tarihsel ve arkeolojik zenginlikler şüphesiz ki, diğer dinler açısından da son derece önem arz etmektedir. Türkiye, İslam ve Hıristiyan inancına ait medeniyetlere ev sahipliği yapan Van kenti, inanç turizmi potansiyeli açısından önemli bir merkez konumundadır. Üzerinde barındırdığı; Hüsrevpaşa Camii, Akdamar Kilisesi, Kaya Çelebi Camii, Çarpanak Kilisesi gibi önemli eserler inanç turizmi açısından bir açık hava müzesi konumundadır (Anonim, 2011b).

Ayrıca Van kenti tarihi ipek yolu güzergahı üzerindedir. Ancak bu özelliği henüz turizme kazandırılmış değildir.

Şekil 3. 2. Van'ın Tarihi Mekanlarının Bulunduğu Harita

3.1.2. Van kentinin yapılanması ve yeşil alan oluşumu

Son yıllarda, insanlığın karşı karşıya kaldığı köklü değişimlerinin etkisiyle, fiziksel çevre ve özellikle kentleşmede yoğun değişimler yaşandı. Plansız ve bilinçsiz yapılaşma, hızlı ve hazırlıksız kentleşme, açık-yeşil alanların aleyhine işleyen bir süreci beraberinde getirdi. Kentte artan hayat temposu buna paralel artan nüfus, şehirleşmeyi özellikle açık-yeşil alanlar açısından son derece sağlıklı bir yapıya büründürdü. Bu olumsuzluğun sonucu olarak kent içi yeşil alanlar giderek azalmış ve sonuçta insanın sağlıklı yaşamasına elverişsiz özellikle doğal kaynaklar bakımından yetersiz bir şehirleşme modeli ortaya çıkmıştır.

Yeşil alanlar, bir süre için de olsa kişiyi kentin gürültüsünden uzaklaştırıp, insanın yaşama zevkini duyabileceği ortamlardır. Van şehir merkezinde değişik yollarla gelmiş ve yeşil alan düzenlenmesinde önemli bir yer tutan çalı ve ağaçların halk tarafından yeterince tanınmaması sonucunda, insanlarla doğa arasındaki bağ zayıflamıştır. Bu da var olan büyük bahçelerin gerekli olan bakımlarının yapılmaması sonucunda, kurumalarına veya zayıflamalarına neden olmuştur. Şehrin yeşil dokusu tarihten gelen ve "Dünyada Van Ahirette İman" olarak da deyimleşen güzelliği büyük ölçüde yitirmeye başlanmıştır (Alp, 1999).

3.1.3. Çalışma alanının Van kentindeki konumu

Çalışma alanı Van kentsel yerleşimi içinde bulunan kentsel dış mekan parklarından, Atatürk Kültür Parkı 120.000 m², Van Şehir parkı 1.200 m², Kurtuluş parkı 5.000 m²'lik yüzölçümlerine sahip kent parklarıdır. Dabbaoğlu parkı 3.000 m², Şehir parkı 1.200 m² ve Ahmed-i Hani parkı 1.500 m²'lik yüzölçümlerine sahip kent merkezinde cumhuriyet caddesinde bulunan parklardır. Kurtuluş parkı merkeze 1 kilometre uzaklıkta Atatürk Kültür parkı ise merkeze 6 kilometre uzaklıktadır (Anonim, 2005).

3.2. Yöntem

Araştırma, Van Kentinde bulunan bazı parklarda yürütülmüştür. Örnek parkların seçiminde, parkların kullanım yoğunluğu dikkate alınmıştır. Araştırma, literatür taraması, yerinde gözlem, uydu fotoğraflarından yararlanma, Park Bahçeler Müdürlüğünden alınan plantasyon projelerinin analiz ve değerlendirme yöntemine göre yürütülmüştür. Seçilen parklarda, yerinde gözlem amacıyla, sürvey çalışması yapılmış, mevcut durum ve sorunlar ortaya konulmuştur. Analiz çalışmasında, seçilen parkların çevre ile ilişkileri incelenmiş, sorunlara çözüm üretmeye yönelik çevre analizi yapılmıştır. Parklar; Peyzaj tasarım ilkeleri, özellikle işlevsel kullanım (fonksiyon), denge, proporsiyon, renk uyumu, vurgu, kompozisyon ve birlik açısından irdelenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Van Kentinde Bulunan Bazı Parkların Peyzaj Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi

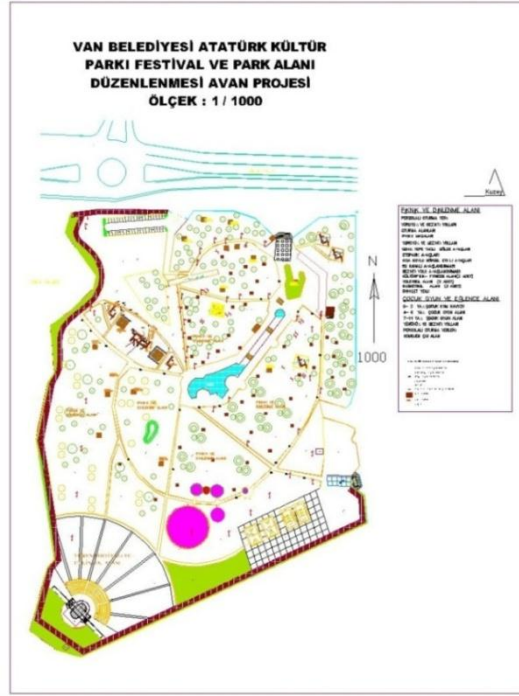
4.1.1. Atatürk Kültür Parkı

4.1.1.1 Atatürk Kültür parkının kentteki konumu

Şekil 4.1. Atatürk Kültür parkının uydu görüntüleri (Google earth 2010).

Melen cad. Halilağa mah. Van Kalesi Yanında bulunan Atatürk Kültür Parkı merkezden 6 kilometre uzaklıktadır. 113.780 m² alana sahip olan Van Kalesinin yanında yaklaşık 132.100 m² alan üzerinde bulunana Atatürk Kültür Parkı 100.000 m² yeşil alan ve 32.100 m² yapısal alan (Yürüme yolları, tören alanı, spor alanları çocuk oyun alanları, belediye idare binası, süs havuzu ve kafeterya) olarak planlanmış Van kentinin yüz ölçümü bakımından en büyük parkıdır. Geniş rekreasyon alanına sahip bu park; koşu ve yürüyüş parkurlarına sahiptir ve piknik yapanların da tercihidir. Kent parkı ölçeğinde değerlendirilebilir.

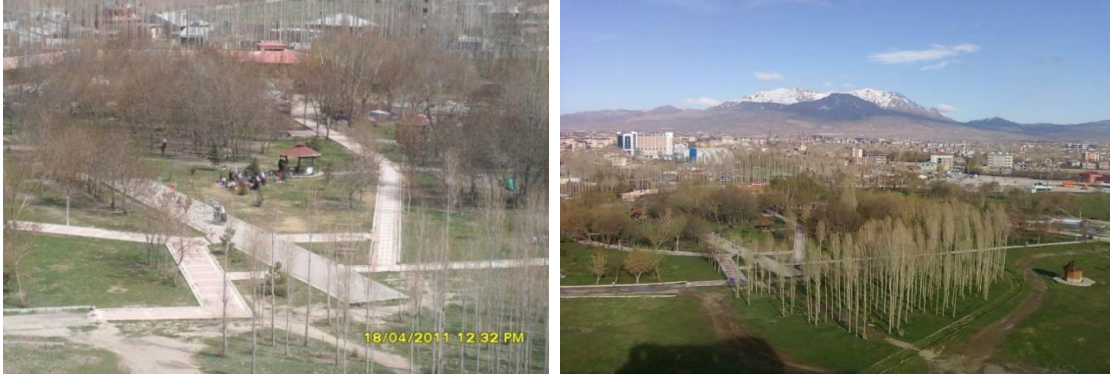
Şekil 4.2. Atatürk Kültür Parkı Vaziyet Planı

Bir bölümü 2.dereceden, kalan kısım ise 3.dereceden sit alanı içinde bulunan parkın, ilk proje çalışması 05.01.1967 tarihli imar planında gösterilmiştir (Ek.1). Daha sonra zaman zaman çeşitli uygulamalar yapılarak günümüzdeki halini almıştır (Ek.2).

4.1.1.2 Atatürk Kültür parkından genel görüşler

Şekil 4.3. Atatürk Kültür Parkından Genel Görünüşler

Şekil 4.4. Atatürk Kültür Parkından Genel Görünüşler

4.1.1.3 Atatürk Kültür parkında kullanılan cansız materyaller

Şekil 4.5. Atatürk Kültür Parkı Girişi

Parka erişim üç giriş kapısından sağlanmaktadır. Fakat parkın güvenliği açısından diğer iki giriş kapısı kullanılmamaktadır. Bu girişler özel günlerde kullanılmaktadır. Giriş öncesi geniş bir alan bırakılmış, alan beton plak taş ile döşenmiş, giriş kapısı büyük beton saksılar ile sınırlandırılmaya çalışılmış çünkü bu alan misafir araç otoparkı olarak kullanılmakta ve buda parka yaya girişini engellemektedir. Yaya girişini kolaylaştırmak üzere bulunmuş bir çözüm ise büyük beton saksılardır.

Şekil 4.6. Atatürk Kültür Parkında Bulunan Belediye Binası

Park içerisinde Van Belediyesine bağlı evlendirme dairesi ve park bahçeler müdürlüğü bulunmaktadır. Fakat ihtiyacı karşılayacak bir nikah salonu bulunmamaktadır.

Şekil 4.7. Atatürk Kültür Parkındaki Süs Havuzu

Parkin ortasında bulunan süs havuzu kullanılmamaktadır. İçinde su birikintileri oluşmakta zamanla kötü kokulara ve kötü görüntülere neden olmaktadır. Fakat havuzun bakımı yapılırsa ve içine su bitkileri yerleştirilirse parktaki su görselini sağlamaya yetecektir. Süs havuzu yanlış kullanımlar sonucunda maalesef bu hali almıştır. Havuzun etrafında bir çay bahçesi bulunmakta fakat o da bakımsız bir mekan olarak tercih edilmemektedir.

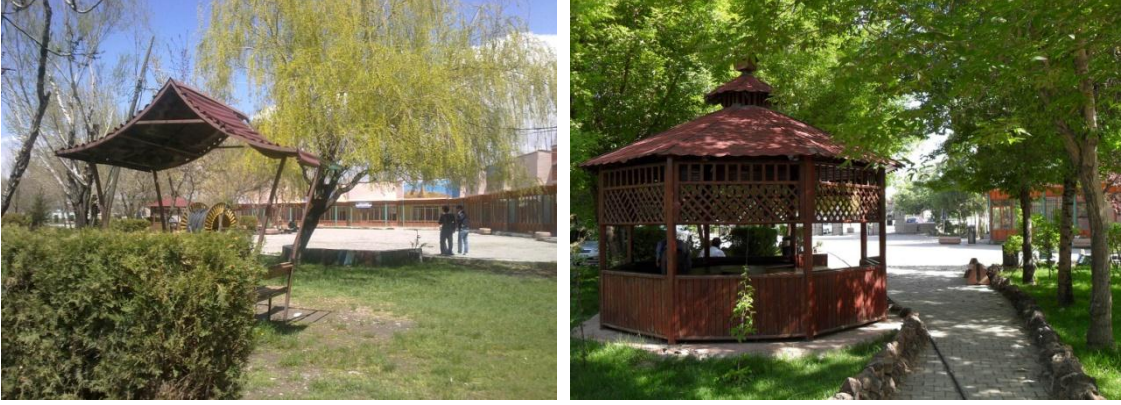
Şekil 4.8. Atatürk Kültür Parkındaki Çöp Kovaları

Yürüyüş yollarında yeşil alan üzerinde, oturma elemanları ve çöp kovaları yerleştirilmiştir. Oturma alanlarına yakın bırakılan çöpler insanların çöpe kolay ulaşmasını sağlamış olabilir, fakat aynı zamanda kötü kokulara da neden olduğu için yanlış bir uygulamadır. Ayrıca her köşede farklı bir çöp kullanılmış olup parkın görsel bütünlüğü açısından kötü bir görüntüye neden olmuştur.

Şekil 4.9. Atatürk Kültür Parkındaki Oturma Bankı Örnekleri

Yapısal tasarımda kullanılan banklar ergonomik değildir. Yerden yüksekliği 50 cm'den az olan bank yükseklikleri yeterli konforu sağlamamaktadır. Yapısal elemanların kullanımlarda ifade gücüne ve amacına uygun olarak kullanılmadığı gözlenmiştir. Yapısal elemanlar donatı elemanlarının standartlarına uygun değildir.

Şekil 4.10. Atatürk Kültür Parkındaki Kamelya Örnekleri

Park iki kısımdan oluşmaktadır. Çimenle kaplı piknik alanı, konser ve uçurtma şenliklerinin yapıldığı beton sahadan meydana gelmiştir. Parktaki süs havuzunun yanında çay bahçesi ve büfe bulunmaktadır. Parkın etrafı, kale tarafı tel ile diğer taraflar duvarla çevrilidir. Park içinde: 6 adet kamelya, 6 piknik masası, 15 adet bank, 2 adet çeşme, 25 adet çöp kutusu bulunmaktadır. Parkta bank sayısının artırılması ve park piknik alanı olarak kullanıldığından piknik masalarının da ilave edilmesi gerekmektedir.

Şekil 4.11. Atatürk Kültür Parkındaki Çocuk Oyun Elemanı Örnekleri

Parkta yapısal elemanlar olarak üç çocuk parkı, bir spor parkı olmak üzere toplam dört park alanı vardır. Çocuk oyun alanını çevreleyen bordürün sert zeminden yüksekte olması çocuklar için emniyetsizdir. Aynı zamanda çocuk oyun alanının zemini de uygun malzemeyle döşenmemiş sonbahar, kış aylarında yağmur ve kar sonucu oluşan ıslak zemin çocukların bu alanı kullanamamasına neden olmaktadır.

Şekil 4.12. Atatürk Kültür Parkındaki Spor Aletleri Örnekleri

Zemin ise çakıl taşları ile kaplanmış, aletlerin bulunduğu alan zemin malzemesi ve aletlerin konumu itibari ile çocukların kullanımına uygun değildir. Kullanılan oyun elemanlarının ve zemin döşeme malzemelerinin de zamanla aşındığı için bakıma ihtiyacı vardır. Günümüz koşullarında kent parkları planlanırken engelli çocuklarında kullanabileceği parklar yapılırken, Van Kent parklarında yapılan planlamalarda bu uygulama göz önünde tutulmamıştır. Ayrıca genel olarak ta güvenli çocuk oyun alanları tasarlanmıştır.

4.1.1.4 Atatürk Kültür parkında kullanılan canlı materyaller

Park içindeki yürüme alanları karşılıklı yaprak döken ağaçlarla, (*Robinia pseudoacacia*) alle ağaçlandırması ile dizayn edilmiştir. Park içerisinde ise çoğunlukla çit bitkisi olarak ibrelili (*Thuja orientalis*) kullanılmıştır. Parka ait bitki listesi şu şekildedir. *Fraxinus excelsior* (Dişbudak), *Pinus sylvestris* (Sarı Çam), *Salix alba* (Ak Söğüt), *Salix babylonica* (Salkım Söğüt), *Populus alba* (Kavak), *Thuja orientalis* (Mazı), *Juniperus sabina* (Yayılcı Ardiç), *Picea pungens* (Mavi Ladin), *Cedrus libani* (Sedir), *Robinia pseudoacacia* (Top Akasya), *Prunus ceracifera* (Süs Eriği), *Rosa ssp* (Gül) gibi ağaç ve çalı türleri bulunmaktadır.

Şekil 4.13. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme

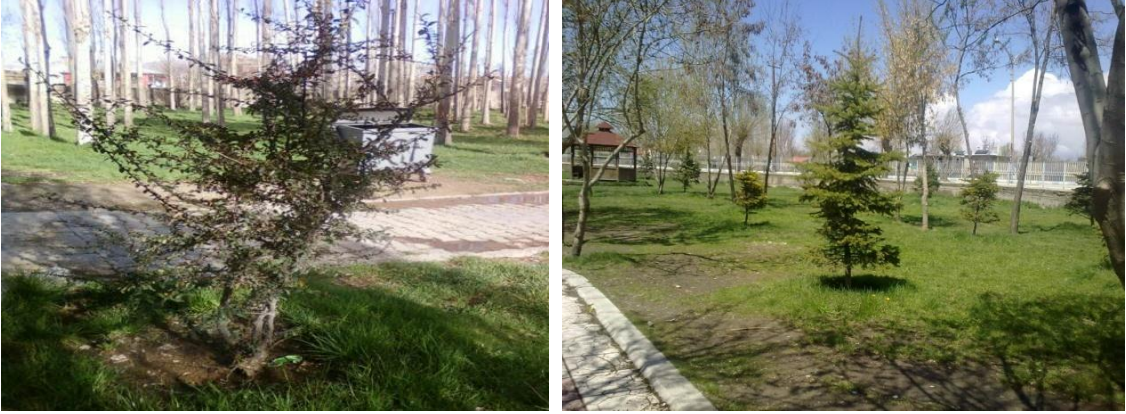
Şekil 4.14. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme

Sarkık formu bitkilerin parklarda genellikle su kenarında ve tek başına kullanılması tercih edilir. Bu formdaki bitkilerin simetrik ve sıralı kullanımlarına rastlanmamaktadır. Sarkık formu bitkiler geniş hacime sahiptirler dolayısıyla fidan halinde iken yürüme yolu kenarına dikilen bitkilerin son halleri göze alınmadığı için hareketi engelleyici özelliği bulunmaktadır.

Bitkilendirme çalışmalarında bitkiler yan yana getirilirken gelecekte alacakları ölçünün çok iyi bilinmesi gerekir. Eğer bu öğeye dikkat edilmezse bu bitkiler birbiri içine girerek gelişimlerini gösteremeyecektir. Böyle bir durumda da bitkilerin algılanması bakımından gözlemcide bir karmaşa hissi uyanacaktır.

Şekil 4.15. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme

Şekil 4.16. Atatürk Kültür Parkındaki Bitkilendirme

Peyzaj tasarımında bitkileri soliter halde kullanmak sık karşılaştığımız güzel bir görüntüdür Atatürk Kültür Parkında da böyle tasarımlar uygulanmaya çalışılmış fakat yanlış uygulamalar yüzünden kötü görüntülerin oluşmasına neden olmuştur. Soliter bitkilendirmeler genelde geniş çim alanlar üzerinde gösterişli ve bakımlı ağaçlarla uygulanırken bu parkımızda istenilen görüntü sağlanamamıştır.

Bu parktaki bitkilendirme tasarımlarında en büyük eksiklik yayılıcı yatay formlarda bitkilerin olmayışıdır. Yayılıcı formdaki bitkiler gruplar halinde uygulanıp yeşil alanların daha geniş ve daha dolu olması sağlanmalıdır. Yayılıcı yatay formlar tek tip bitkiden oluştuğu gibi, değişik yatay formlu bitkilerin bir araya gelmesiyle de kullanılabilirler. Yatay formlu bitkilerin yanında sütun formlu bitkilerin kullanımıyla alanda vurgu elde etmek mümkündür. *Euonymus japonica* (Taflan), *Juniperus sabina* (Yayılıcı Ardıç), *Pittosporum tobira var.nana* (Bodur Pitosporum), gibi yayılıcı yatay

formlar kompozisyonda doğru kullanılması halinde güzel bitkisel tasarımlar ortaya çıkabilir.

Şekil 4.17. Atatürk Kültür Parkındaki Yürüyüş Yolu Bitkilendirmesi

Bitkisel tasarım değerlendirildiğinde bakımsız halde bulunan bitkilerin, gelişi güzel dikimleri dikkat çeker. Bu bağlamda planlamanın denge ve kompozisyonunda eksikler olduğunu söyleyebiliriz. Yeşil alanlardaki bitkilerin budamaları yapılmalı, çim alanlar yenilenmelidir. Genel olarak park, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılar nitelikte değildir. Park alanında gelişmiş ağaçların olmasının yanında renkli çalı ve çiçek gruplarının bulunmaması bitkisel tasarımda proporsiyonu bozmuştur. Yer yer boşluk ve yabancı otlar bulunan çim alanların da yenilenmesi ve bakım işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

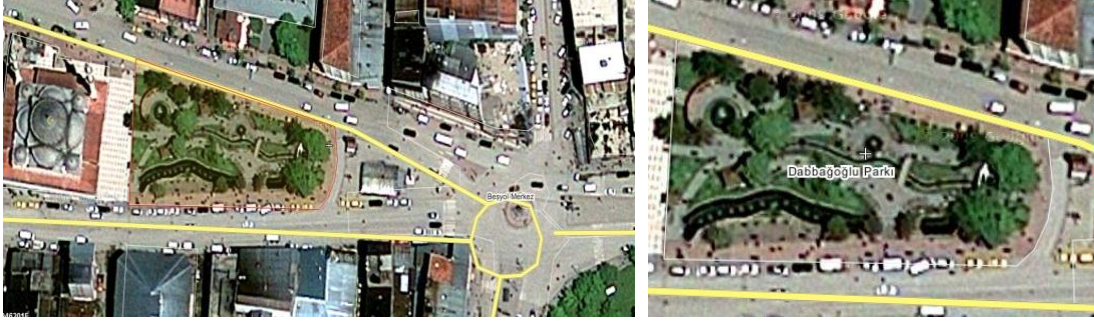
4.1.2. Dabbaoğlu Parkı

4.1.2.1. Dabbaoğlu parkının kentteki konumu

Dabbaoğlu Park'ı Beşyol kavşağı yanında, Hz. Ömer Camii önünde ortalama 3.000 m²'lik alan içindedir. Kentteki konumundan dolayı çok ihtiyaç duyulan ve kullanılan önemli parklardan biridir. Ulaşım yönünden cadde üzerinde ana arterle bağlantısı bulunması ulaşımı kolaylaştırmakta fakat emniyeti tehlikeye sokmaktadır. Park, cadde üzerinde meydan şeklinde bir konuma sahiptir. Temmuz 2007 de yenilenen Hz. Ömer Camii önündeki Dabbaoğlu parkı vatandaşların yeni dinlenme alanı olarak planlanmıştır. Oturma bankları, yeni yeşil alanlar, havuzlar, gölgelikler, yeni yürüyüş yolları ile Dabbaoğlu Parkı baştan sona yenilenmiş eski doğal dokusu bozulmuştur.

Şekil 4.18. Dabbaoglu Parkı Plan Görünüşü (www.arkitera.com . 2011).

Şekil 4.19. Dabbaoglu Parkı Uydu Görüntüsü (Google earth 2010).

Şekil 4.20. Dabbaoglu Parkı 3 Boyutlu Tasarım Görüntüsü

4.1.2.2. Dabbaoğlu parkından genel görünüşler

Şekil 4.21. Dabbaoğlu Parkı Genel Görünüşü

Şekil 4.22. Dabbaoğlu Parkı Genel Görünüşü

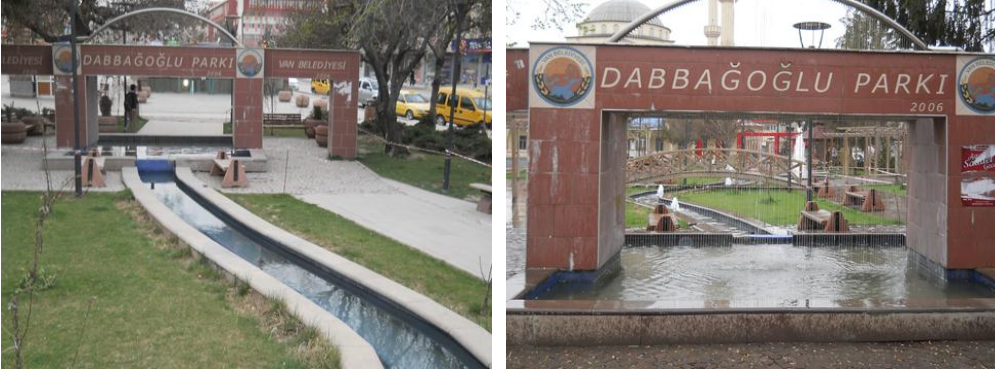
Şekil 4.23 Dabbaoğlu Parkı Giriş-Çıkış Yerleri

Park çevresinde bir sınırlandırma planlanmamıştır. Bitkilerle sınır sağlanmaya çalışılmıştır. Parkın belirli bir giriş ve çıkış kapısı bulunmamaktadır. Her iki yandanda ana yola bağlantılar verilmiştir.

4.1.2.3. Dabbaoğlu parkında kullanılan cansız materyaller

Şekil 4.24. Dabbaoğlu Parkındaki Süs Havuzları

Şekil 4.25. Dabbaoğlu Parkındaki Süs Havuzları

Şekil 4.26. Dabbaoğlu Parkındaki Oturma Alanları

4.1.2.4. Dabbaoğlu parkında kullanılan canlı materyaller

Şekil 4.27. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme

Bitkisel tasarımında yetişmiş ağaçlar ve bakımlı yeşil alanlar mevcuttur. Bu özelliği ile park, alana mikroklimatik etki yapmaktadır. Yapısal ve bitkisel tasarımın dengesi ile proporsiyon ilkesine uygunluk göstermemektedir. Uygun renklerin kullanımı kompozisyon ve birlik oluşturmuştur. Fakat eskiden kalma yaşlı büyük ağaçların yanında yeni dikilen fidanlar birbirleriyle uyum sağlamamaktadır.

Şekil 4.28. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme

Bu park alanında dikim yapılırken türlerin gelecekte alacağı boyutlar düşünülmemiştir. Bu nedenle yine türler birbiri içine geçecek ve ana formları gösteremeyecektir. Eğer bir alanın girişi vurgulanacaksa vurgu etkisini azaltıcı ölçüde türler kullanılmamalıdır. Estetik türün (*Picea pungens*) tek başına kullanılması bile bu

etkiyi kuvvetlendirebilir. Bu formu vurgularken etrafındaki türlerin ölçülerine ve dikim aralıklarına dikkat etmek gerekir.

Şekil 4.29. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme

Parkta bulunan bitki türleri şunlardır; *Abies bornmulleriana*, *Cedrus libani*, *Pinus nigra*, *Aesculus hippocastanum*, *Morus alba* ‘Pendula’, *Prunus cerasifera*, *Pyrus elaeagnifolia*, *Salix alba*, *Forsythia intermedia*, *Thuja orientalis*, *Juniperus sabina*, *Berberis thunbergii atropurpurea* gibi bitkilerdir.

Şekil 4.30. Dabbaoğlu Parkındaki Bitkilendirme

Geniş yapraklı ağaçlar yazın güneşi perdeleyerek ortamı serinletir, kışın ise yapraklarını dökmelerinden dolayı çıplak dalları arasından güneş ışınlarını geçirerek daha sıcak bir ortam oluşmasını sağlarlar. Bu sebeple parkın karakterini oluşturan eski geniş yapraklı ve ibrelî ağaçların kesilmemesi parkın kullanımı için önem taşımaktadır.

4.1.3. Şehir Parkı

4.1.3.1. Şehir parkının kentteki konumu

Şekil 4.31. Dabbaoğlu Parkı Uydu Görüntüsü ve 3Boyutlu Tasarım Görüntüsü

Kent merkezinde Cumhuriyet caddesi üzerinde bulunan şehir parkı konumundan dolayı çok kullanılan parklardan biridir. Şehir parkı yaklaşık 1.200 m²'lik alana sahiptir.

Şekil 4.32. Şehir Parkı Genel Görünüşleri Gece ve Gündüz

4.1.3.2. Şehir parkından genel görünüşler

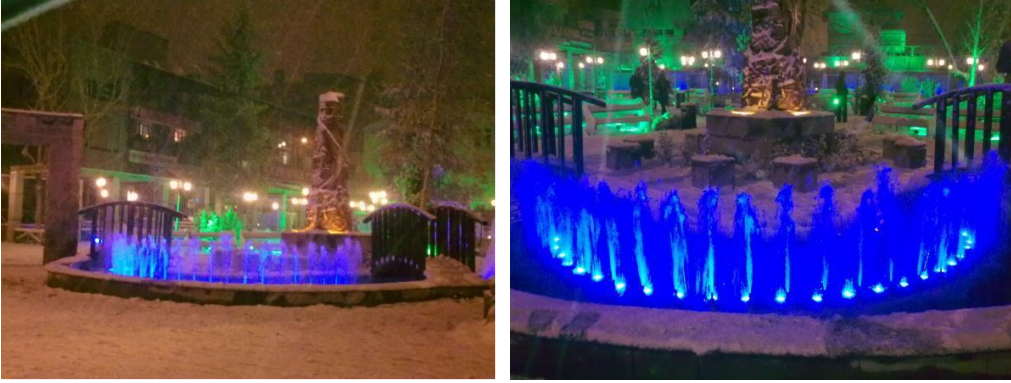
Sert zeminin ağırlıkta olduğu parkta yeşil parterlerle sert zemin parçalanmış ve mekanlar oluşturulmuştur. Açık ve yarı açık oturma mekanlarıyla, süs havuzlarıyla, minyatür amfi tiyatrosuyla çocuklar hariç tüm yaş gruplarına hizmet edebilen bir

parktır. Merkezi bir yerde ve kısıtlı bir alanda uygulanan parkta çocuk oyun alanı bulunmamaktadır.

Şekil 4.33. Şehir Parkı Girişi

Van belediyesinin 2010 haziran ayında aldığı kararla kürtçe ismi kullanılmaya başlanmıştır. Şehir parkının adı kürt bilgin Feqiye Teyrandan esinlenerek değiştirilmiştir.

Şekil 4.34. Şehir Parkı Gece Aydınlatma Görünüşü

Şekil 4.35. Şehir Parkı Gece Aydınlatma Görünüşü

Şehir Parkında süs havuzlarında, yol kenarlarında ve çim aydınlatmalarında renkli led aydınlatmaları kullanılmış bu da akşamları görsel bir şölen oluşturmaktadır.

4.1.3.3. Şehir parkında kullanılan cansız materyaller

Şehir parkında iki ana girişi bulunmaktadır. Bunlar sağlı ve sollu olarak yerleştirilmiştir. İnsanların rahatça kullanılması sağlanmıştır. Girişlere iki aslan heykeli konularak estetik açıdan hoşluk yaratılmıştır. Parkta iki tane karşılıklı köprü bulunmaktadır. Karşılıklı olarak sağda ve solda olmak üzere 14 tane kamelya tarzında oturma alanları yapılmıştır. Bunlar gayet bakımlı olarak insanların oturmaları için uygun ortam hazırlamıştır.

Şekil 4.36. Şehir Parkındaki Heykel

Ayrıca Van'ı anlatan bir heykel yapılmıştır. Hemen girişte bulunmaktadır. Kabartmalarla yapılan bu heykel parka ayrı bir hava katmıştır .

Şekil 4.37. Şehir Parkındaki Süs Havuzu

Şekil 4.38. Şehir Parkındaki Banklar

4.1.3.4. Şehir parkında kullanılan canlı materyaller

Daha önce orda olan bitki faunası bozulmadan parkın kapsamına alınmıştır. Parkta bazı bölgelerde iyi çimlendirme yapılmış bazılarında ise çok dikkat edilmemiştir. Giriş ve çıkış olarak kullanılan iki tane kapı bulunmaktadır. Parkta bulunan bitki türleri şunlardır; *Betula alba*, *Cupressus macrocarpa*, *Taxus baccata*, *Thuja orientalis*, *Picea pungens*, *Juniperus sabina*, *Robinia pseudoaccacia*, *Prunus cerasifera*, *Morus nigra*, *Cydonia japonica*, *Buxus sempervirens*, *Berberis thunbergii*, *Rosa spp.* gibi bitkilerdir.

Şekil 4.39. Şehir Parkı Bitkilendirme

Şehir Parkında mevsimlik çiçeklere, çiçeklenme süresi uzun olan bitkilere ve soğanlı bitkiler yer verilmediği için her dönem farklı renk etkisi sağlanamaktadır. Şehrin en çok kullanılan caddesinde bulunan parkın vurgulanmasında önemli etkisi olan mevsimlik çiçeklere daha çok önem verilmelidir. Ayrıca kullanılan mevsimlik çiçekler tohumlarını dökerek bir sonraki yıl tekrar çıkacaklardır.

Şekil 4.40. Şehir Parkı Bitkilendirme

Parkın bitkisel tasarımında yetişmiş ağaçlar ve bakımlı yeşil alanlar mevcuttur. Bu özelliği ile park, alana mikroklimatik etki yapmaktadır. Yapısal ve bitkisel tasarımın dengesi ile proporsiyon ilkesine uygunluk göstermektedir. Uygun renklerin kullanımı kompozisyon ve birlik oluşturmuştur. Ayrıca park girişinde perdeleme yapmak amacıyla *Cupressus macrocarpa* kullanılmıştır.

4.1.4. Kurtuluş Parkı

4.1.4.1. Kurtuluş parkının kentteki konumu

Kurtuluş Parkı Van'da İpekyolu caddesi üzerinde Emniyet Genel Müdürlüğünün karşısında yaklaşık 5.000 m² lik alana sahip bir parktır. Ulaşım yönünden cadde üzerinde ana arterle bağlantısı bulunması erişimi kolaylaştırmakta fakat emniyeti tehlikeye sokmaktadır.

Kurtuluş Parkı 1.Dünya Harbinde (12 Ocak 1915) Hoy sınır cephesinde Ruslarla harp eden askerlerine ithaf edilerek yapılmıştır.

Şekil 4.41. Kurtuluş Parkı Uydu Görüntüsü

4.1.4.2. Kurtuluş parkından genel görünüşler

Şekil 4.42. Kurtuluş Parkı Genel Görünüş

Şekil 4.43. Kurtuluş Parkı Genel Görünüş

4.1.4.3. Kurtuluş parkında kullanılan cansız materyaller

Parka ait iki tanesi karşılıklı bir tanesi de parktaki kafeteryanın yanında olmak üzere üç adet kapı bulunmaktadır. Parkın ortasında parkın yapılış amacına uygun olarak bir anıt bulunmaktadır. Parkın ilk girişinde sağda kalacak şekilde kafeterya bulunmaktadır. Parkın girişinin sol tarafına düşen kısmında bir kamelya, bir çeşme, çocuklar için küçük bir park ve bol miktarda ağaç bulunmaktadır. Parkta iki adet çeşme bulunmaktadır.

Şekil 4.44. Kurtuluş Parkı Oturma Alanları

Şekil 4.45. Kurtuluş Parkı Oturma Alanlar

Şekil 4.46. Kurtuluş Parkı Çocuk Oyun Alanı

Parkın etrafındaki bakımsız boyalı duvarlarda gözlemlenen olumsuzluklardan biridir. Duvarlar bakım yapılarak ya da çocuklar için boyama duvarı şeklinde kullanılarak estetik ve fonksiyonel olabilir. Çocuk Oyun alanı zemin malzemesinin bakımı yapılmalı ve emniyet için bordür yüksekliği kadar kum doldurulmalıdır.

Şekil 4.47. Kurtuluş Parkı Yol Döşemesi

4.1.4.4. Kurtuluş parkında kullanılan canlı materyaller

Kurtuluş Parkı yoğun kullanıcıya sahip parklardandır. Kaynak bildirişlerde açıklanan mahalle parkı planlama ilkelerine uygundur. Bitkisel tasarımda yetişmiş ağaçlar öne çıkmaktadır fakat çimlerin yenilenmesi ve yeşil alanların bakımlarının yapılması gerekmektedir. Bu ağaçların genelini çamlar oluşturmaktadır (*Pinus sylvestris*). Küçük bir alanda (anıtın etrafında) mevsimlik çiçeklere de rastlamak mümkün fakat çok yetersizdir. Bir parkta olması gereken bitkisel canlılık sağlanamamıştır. Eski ağaçlar bakımsızken yeni dikilen fidanlar ise korunaksız biçimde bulunmaktadır.

Şekil 4.48. Kurtuluş Parkı Bitkilendirme

Şekil 4.49. Kurtuluş Parkı Çocuk Oyun Alanı Bitkilendirmesi

Çocuk oyun alanlarına yakın bölgelerde boylu, dikenli ve zehirleyici özelliği olan bitkiler kullanılmamıştır. Çocuk parkı yakınlarında yapraklı ağaçların çok olması

çocukları bekleyen velilerin gölgenmesi için yeterlidir. Fakat bakıma ihtiyaçları vardır.

Şekil 4.50. Kurtuluş Parkı Bitkilendirme

Parkta bulunan bitki türleri şunlardır; *Abies bornmulleriana*, *Cedrus libani*, *Pinus sylvestris*, *Aesculus hippocastanum*, *Fraxinus excelsior*, *Robinia pseudoacacia*, *Fraxinus excelsior*, *Salix alba*, *Jasminum nudiflorum*, *Berberis thunbergii atropurpurea* gibi bitkilerdir

Şekil 4.51. Kurtuluş Parkı Bitkilendirme

Bitkiler genellikle alanın dış sınırlarına sıralanmış ve alan tamamen sert zemin görünümünde kalmıştır. Park alanı içerisinde gerek kullanılan bitkiler ve gerekse de kullanım yerleri açısından tam bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Alandaki bitkisel incelemelerde kitle-boşluk ilişkisi ve tasarım değeri açısından olumsuzluklara rastlanmıştır. Bitkiler gelişi güzel kullanılmıştır. Anıtın etrafı yine aynı dış kısımlarda olduğu gibi zayıf ve yetersiz bir tasarımla ele alınmıştır. Burada *Fritillaria imperialis* kullanımı kompakt bir görünüm oluşturmamaktadır.

4.1.5. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı

4.1.5.1. 80. Yıl Cumhuriyet parkının kentteki konumu

2003 yılında yapılmış olan 80. Yıl Cumhuriyet parkı Van'da İskele caddesi üzerinde Atatürk Lisesi karşısında Van Ticaret ve Sanayi Odası yanında yaklaşık 1.500 m²'lik alana sahip bir parktır. Ulaşım yönünden cadde üzerinde ana arterle bağlantısı bulunması erişimi kolaylaştırmakta fakat emniyeti tehlikeye sokmaktadır. Mahalle parkı kategorisindedir.

Şekil 4.52. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Uydu Görüntüsü

4.1.5.2. 80. Yıl Cumhuriyet parkından genel görünüşler

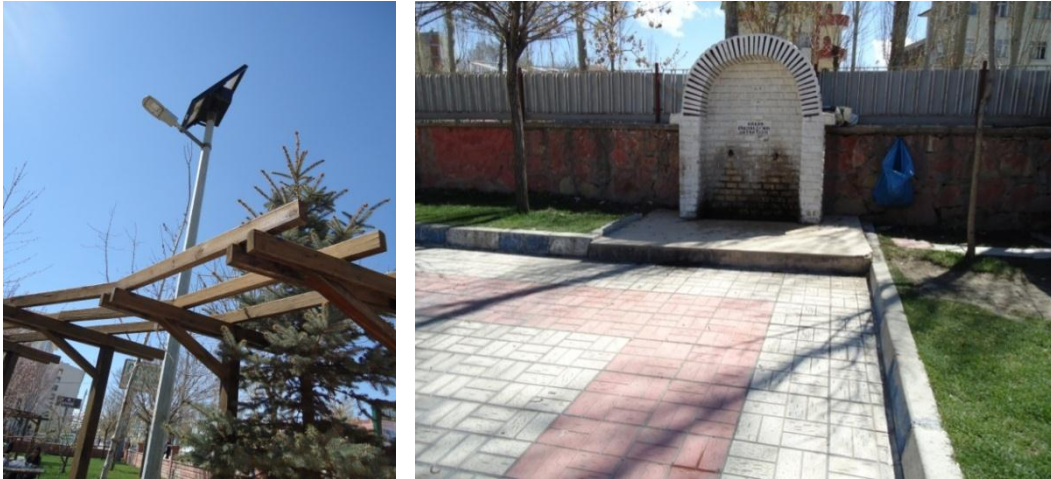
Şekil 4.53. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Genel Görünüşü

80. Yıl Cumhuriyet parkının iskele caddesine bağlantılı olarak bir ana girişi bulunmaktadır. Parkın çevresi alçak duvar ve üstünde bulunan ferforjelerle çevrilmiştir. Parkın girişinde ziyaretçileri karşılayan büyük süs havuzu bulunmaktadır. Uygulamadan kaynaklanan orantısızlık parkın proporsiyonunu bozmuştur. Ayrıca havuzun suyu çalıştırıldığında ise etrafın ıslanmasına sebep olmaktadır.

Şekil 4.53. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Girişi

4.1.5.3. 80. Yıl Cumhuriyet parkında kullanılan cansız materyaller

Şekil 4.54. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Cansız Materyallerin Görünüşü

80. Yıl Cumhuriyet parkı küçük olmasına rağmen yeşil alanları, çocuk oyun alanı, oturma alanları ve bunları bağlayan yürüyüş yollarıyla kullanışlı parklarımızdan biridir.

Zaten Atatürk Lisesi karşısında bulunduğu için daha çok gençlere hitap eden bir parkımızdır.

Şekil 4.55. 80. Yıl Cumhuriyet Parkındaki Çocuk Oyun Alanı Görüntüleri

Çocuk oyun alanı diğer parklarda da karşılaştığımız gibi zemin olarak ve çevreleyen bordür taşının yüksekliğiyle çocukların kullanımı için pek uygun değildir. Parkın genel yüz ölçümüne oranla geniş bir çocuk oyun alanına sahiptir. Aynı zamanda çocuk oyun alanı yaş gruplarına ayrılmış iki alandan oluşmaktadır bu da artı bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat oyun elemanlarının ikisinde ahşap formu olup bakımsız haldedirler. Oyun elemanlarından biri ahşap diğeri plastik olarak uygulansaydı yaş grupları içinde daha uygun olurdu. Ayrıca oyun alanı etrafında ailelerin oturabileceği bankların olmayışı eksik bir uygulama olmuştur.

Şekil 4.56. 80. Yıl Cumhuriyet Parkındaki Yürüyüş Yolları ve Oturma Alanları

Cep oturma alanları, yürüyüş yolları kenarında bulunan aydınlatma direkleri ve çöp kutuları park genelinde cansız materyaller olarak uygun şekilde kullanılmıştır.

4.1.5.4. 80. Yıl Cumhuriyet parkında kullanılan canlı materyaller

Şekil 4.57. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Bitkilendirme

Şekil 4.58. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Bitkilendirme

80. Yıl Cumhuriyet Parkı kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayan mahalle parkıdır. Bitkisel tasarım yeterli ve uyumludur. Parkın bitkisel tasarımın genel olarak, gölgelik alanlar oluşturan geniş yapraklı yetişmiş ağaçlar ve bakımı yapılmış çalılar bulunmaktadır. Yapısal ve bitkisel elemanların kullanımında bir denge ve birlik vardır. Fakat parkın

bitkilendirmesinde yine bitkiler yan yana getirilirken gelecekte alacakları ölçüler düşünülmemiştir ve bu bitkiler birbiri içine girerek gelişimlerini gösterememiştir.

Şekil 4.59. 80. Yıl Cumhuriyet Parkı Bitkilendirme

Parkta bulunan bitki türleri şunlardır; *Aesculus hippocastanum*, *Salix alba*, *Picea orientalis*, *Thuja orientalis*, *Robinia pseudoacacia*, *Prunus cerasifera*, *Malus domestica* gibi bitkilerdir. Fakat geniş yeşil alanların mevcut olduğu parkta mevsimlik çiçeklerin, soğanlı bitkilerin ve sarmaşıkların uygulaması bulunmamaktadır. Kamelyalar ve parkı çevreleyen duvar sarmaşık türünde bitkiler için uygun mekanlardır.

4.1.6. Musa Anter Barış Parkı

4.1.6.1. Musa Anter Barış parkının kentteki konumu

Musa Anter Barış Parkı Kültür Sarayı'nın arka tarafı olan Serhat Caddesinde yer almaktadır. Yaklaşık 1.500 m²'lik alana sahip bir parktır. Mahalle parkı kategorisindedir. Parkın üç girişi bulunmaktadır.

Şekil 4.60. Musa Anter Barış Parkı Uydu Görüntüsü

4.1.6.2. Musa Anter Barış parkından genel görünüşler

Şekil 4.61. Musa Anter Barış Parkı Genel Görünüşü ve Giriş Kapısı

Parkın giriş kapısı tuğla duvar kaplaması ile döşenerek doğal bir görünüm oluşturulmaya çalışılmıştır. Parkta kullanılan sınır elemanı çocukları yoldan soyutlama amacı ile yapılmış olması nedeni ile fonksiyoneldir fakat estetik yönden de çevresi ile uyumlu değildir.

4.1.6.3. Musa Anter Barış parkında kullanılan cansız materyaller

Yapısal tasarım incelendiğinde park alanında genel olarak çocuk oyun alanı, süs havuzu, şelale, çeşme, 16 adet bank, 15 adet lamba, 4 adet kamelya ve 11 adet çöp kutusu bulunmaktadır. Donatı elemanlarının sayıları yetersizdir ve bakımsızdır. Ölçü ve fonksiyonel açıdan uygun değildir.

Şekil 4.62. Musa Anter Barış Parkındaki Cansız Materyaller

Sert zemin malzemesi olarak karo taş ve kayrak taş döşeme tercih edilmiştir. Kaynak bildirişlerdeki peyzaj tasarım ilkeleri dikkate alınmamıştır.

Şekil 4.63. Musa Anter Barış Parkındaki Çocuk Oyun Alanından Görüntüler

Şekil 4.64. Musa Anter Barış Parkındaki Çocuk Oyun Alanından Görüntüler

Çocuk oyun alanında zemin malzemesi taş döşemedir. Çocuk oyun alanının zemin malzemesi olarak uygun değildir. Ayrıca zemin döşemesinin bordür seviyesinden alt seviyede olması çocuklar için tehlike oluşturmaktadır.

Şekil 4.65. Musa Anter Barış Parkındaki Süs Havuzu ve Şelale Görüntüleri

4.1.6.4. Musa Anter Barış parkında kullanılan canlı materyaller

Bitkisel eleman ve yeşil alanlar yetersizdir. Yapısal elemanların öne çıkması ile proporsiyon bozulmuştur. Parkın anayoldan ayrılışı zincirlerle sağlanmaya çalışılmış bunun yerine yayılcı veya bodur formulu çalılar kullanılarak sınırlandırma yapılması daha estetik ve fonksiyonel bitkilendirme tasarımı sağlardı.

Şekil 4.66. Musa Anter Barış Parkı Bitkilendirme

Parkta bulunan bitki türleri şunlardır; *Morus alba* 'Pendula', *Robinia pseudoacacia*, *Prunus cerasifera*, *Picea orientalis*, *Salix alba*, *Thuja orientalis*, *Pyracantha coccinea*, *Rosa spp.* gibi bitkilendirme.

Şekil 4.67. Musa Anter Barış Parkı Bitkilendirme

4.1.7. Ahmed-i Hani Parkı

4.1.7.1. Ahmed-i Hani parkının kentteki konumu

Kent merkezinde Cumhuriyet caddesi üzerinde Van Belediyesi İmar Müdürlüğü'nün önünde bulunan Ahmed-i Hani parkı konumundan dolayı çok kullanılan parklardan biridir. Ahmed-i Hani yaklaşık 1.500 m²'lik alana sahiptir.

Şekil 4.68. Ahmed-i Hani Parkı Uydu Görüntüsü

4.1.7.2. Ahmed-i Hani parkından genel görünüşler

Şekil 4.69. Van Belediyesi Binasından Ahmed-i Hani Parkının Genel Görünüşleri

Şekil 4.70. Ahmed-i Hani Parkının Girişi

İki ana girişi bulunan parkın oturma alanlarıyla bağlantılı ayrıca yan girişleride bulunmaktadır. Van belediyesinin 2010 haziran ayında aldığı kararla kürtçe ismi kullanılmaya başlanmıştır.

4.1.7.3. Ahmed-i Hani parkında kullanılan cansız materyaller

Şekil 4.71. Ahmed-i Hani Parkındaki Cansız Materyaller

Erişiminin kolaylığı ve cadde üzerinde olması sebebiyle kullanıcılarının çok olduğu bir kent parkıdır. Park alanında, süs havuzu kamelyalar, banklar ve çöp kutuları bulunmaktadır. Sert zeminin ağırlıkta olduğu parkta yeşil parterlerle sert zemin parçalanmış ve oturma alanları oluşturulmuştur.

4.1.7.4 . Ahmed-i Hani parkında kullanılan canlı materyaller

Şekil 4.72. Ahmed-i Hani Parkı Bitkilendirme

Bitkilendirme tasarımı yönünden Van kentinin en zayıf parkı olarak isimlendirilebilir. Geniş çim alanların bulunduğu hafif ve bodur tekstürlü çalılar tekli halde kullanıldığı ağaç kullanımının neredeyse hiç olmadığı bir kent parkıdır. Yazın gölgesinden yararlanılacak ağaçların olmamasıda gölgelik alan için çadırların kurulmasına sebep olmaktadır.

Şekil 4.73. Ahmed-i Hani Parkı Bitkilendirme

Şekil 4.74. Ahmed-i Hani Parkı Bitkilendirme

Parkta bulunan bitki türleri şunlardır; *Robinia pseudoacacia*, *Forsythia intermedia*, *Juniperus sabina*, *Rosa spp.*, *Thuja orientalis* gibi bitkilerdir

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

İnsanların rekreasyonel ihtiyaçlarının devamlı bir artış içerisinde olduğu günümüz şartlarında, yorucu kent yaşamından uzaklaşmak, dinlenmek, eğlenmek, kent yaşamının insan üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri üzerlerinden atmak için kent içinde rahatlayabileceği, canlılık kazanabileceği, hem ruhsal hem de bedensel olarak yenilenebileceği yeşil dokunun yoğun olduğu mekanlarda bulunmayı tercih ederler. Bu mekanlar içerisinde en önemlisi kentsel rekreasyon alanları olarak hizmet veren kent parklarıdır. Parklar özellikle kısa süreli gidilip, çeşitli rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirilebildiği, kentli için vazgeçilmez mekanlardır. Van Kentinde ise malesef mevcut yeşil alanlar yerini konut veya iş merkezlerine bırakmıştır. Nüfusun arttığı, trafiğin yoğunlaştığı, mimari yapıların hakimiyet kazandığı ve yeşil alanlara hasret kalınan bir kent halini almıştır (Kızılaslan, 2007)'dan yorumlanmıştır.

Van Kent park alanlarının bitkilendirmesinde eksiklikler ve yanlışlıklar bulunmaktadır. Atatürk Kültür Parkında yoğun bir bitkilendirme varken, Ahmed-i Hani ve Musa Anter Barış Parkında bitkilendirme yok denilecek kadar azdır. Çalışma konusu olan parklardaki bitkiler herhangi bir karaktere göre tasarlanmak yerine geliş güzel dikilmiştir. Renk ve doku uyumu gözetilmeksizin geliş güzel dikilen ağaçlar insanların gözünü yormaktadır. Biçim ve boy bakımından birbirleriyle tezat bitki kompozisyonlarında örnek olarak seçilen tüm parklarda göze çarpmaktadır.

Ayrıca çocuk oyun alanlarında bitki kullanımına pek yer verilmemiştir. Çalı ve ağaçların perdeleme elemanı ve çit amaçlı olarak kullanılması, çocuk bahçeleri için hem görsel hem de iklimsel yönden olumlu sonuçlar yaratır. Fakat çocuk bahçelerinde büyük ölçülü ağaçlar güneş ışığını engellediği, kum veya su havuzlarına yapraklarını döktüğü için tercih edilmemelidir. Sürekli hareket halinde olan çocuklar için dökülen yapraklarla oluşan kaygan zemin tehlike oluşturacaktır. Meyvesini döken ağaçlar ile zehirli ve dikenli bitkiler yine çocuk bahçeleri bitkisel tasarımlarında tercih edilmemelidir.

Parkların bir çoğunda yapısal ve bitkisel elemanlar arasındaki proporsiyonun uygun olmadığı da belirlenmiştir. Yapısal elemanlar ölçü ve fonksiyonel açıdan uygun değildir. Pergola, oturma ünitesi, yürüme yolları vb. yapısal kullanımlarda ölçüye uyulmamıştır. Bazı parklarda insan ergonomisine uymayan oturma üniteleri mevcuttur.

Çocuk oyun alanlarında da çoğunlukla malzeme olarak kum seçilmiştir. Oysaki kum düzenli aralıkla değişim yapılması ve bakım gerektiren bir malzemedir. Yine çocuk oyun alanlarında çocukların takılıp düşmemesi için bordür yüksekliği sert zemin yüksekliği ile aynı olmalıdır. Sert zemin malzemeleri düzenli olarak kontrol edilip bakımı yapılmalıdır. Aksi halde kullanıcı konforunu olumsuz etkilemektedir.

Ayrıca parklarda özürli kullanımına uygun planlamalar da yapılmamıştır. Günümüzde bütün gelişmiş olan ülkelerde özürliüler için özel oyun elemanlarının kullanıldığı parklar planlanırken, Van kentinde yürüyüş yollarında bile özürli kişilerin konforu düşünülmemiştir.

Değişik kullanımlara olanak sağlayan parklara örnekler

Şekil 5.1. Su yüzeyinin dominant kullanıldığı park örneği (Kızılaslan, 2007).

Şekil 5.2. Çocuk oyun elemanları, oturma mekanları ve bitkilerin renk etkisi ile yapılan düzenlemelere örnek (Kızılaslan, 2007).

Şekil 5.3. Değişik kullanımların olduğu parklara örnekler (Kızılaslan, 2007).

Şekil 5.4. Dabbaoğlu parkı plantasyon projesi örneği

Şekil 5.5. Değişik kullanımların olduğu parklara örnekler (Kızılaslan, 2007).

Yapılan literatür araştırmaları ve alan analizleri sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, Van'daki bir çok kentsel mekana işlevsel ve estetik olarak kimlik kazandıran ana faktörün peyzaj unsurlarından ağaçlar olduğu sonucuna varılabilir. Bitkisel tasarım değerı açısından eksileri ve artıları olan kent parklarındaki bitkisel düzenlemeler için (Sırtkaya, 2007)'ya göre şu önerilerde bulunmak mümkündür.

- Bir parkta Giriş mekânı insanları parka davet edecek nitelikte olmalı bu doğrultuda bitkilendirilmelidir. Bitki türlerinin görkemli, etkileyici, renkli, dikkat çekici özellikte olmaları gerektiği anlaşılmıştır. Örneğin, sütun formlu herdem yeşil bitkilerin soliter olarak karşılıklı kullanıldığı yerler olmalıdır. *Cupressus spp.*, *Trachycarpus fortunei* (Çin Palmiyeleri), *Picea pungens* 'Glauca', *Taxus baccata* 'fastigiata', *Taxus baccata* 'Fastigiata Aurea', *Thuja orientalis* 'Pyramidalis Aurea', Mazı bitkileri giriş mekânları için kullanılabilir.

- Oturma mekânı, insanların kendilerini rahat ve güvende hissedecekleri, aynı zamanda birbirleriyle rahatça iletişim kurabilecekleri mekânlar olabilecek şekilde bitkilendirilmelidir. Oturma mekânı için, insana zevk veren, dinlendiren, görsel çekiciliği olan, insanı rahatsız etmeyen ve gölge-rüzgârdan korunma sağlayan bitkilerin kullanılması gerektiği görölmüştür. Örneğin dikenli, meyveli, kırmızı renkte bitkilerin kullanılması uygun olmadığı gibi, yoğun yapraklarıyla yazın koyu gölge sağlayan kışın yapraklarını dökerek ılık güneşin insanı ısıtmasına izin veren, çiçekleri güzel kokan bitkilerin kullanılması uygundur.

- Odak mekânı bitkilendirmesi mekânı vurgulama, mekâna girildiğinde algılanabilme amacına hizmet etmelidir. Odak mekânı için tekillik önemlidir, bitkiler soliter olarak kullanılabilir. Örneğin, yaşı büyük, meyveli, ilkbahar – sonbahar renklenme özelliği gösteren bitkiler odak mekânında kullanılabilir.

- Sirkülasyon mekanının insanları gitmek istediklere yere götürebilecek, yönlendirebilecek ve algılanabilecek şekilde bitkilendirilmesidir. Sirkülasyon mekanı tasarımında bitkiler arasında ölçek ve ölçü uyumu, benzer türlerin yol boyunca tekrarı, kitle-boşluk ilişkisi önemli görölmüştür. Örneğin; *Acer negundo*, *Aesculus hippocastanum*, *Betula pendula*, *Cercis siliquastrum*, *Lagerstroemia indica*, *Ligustrum lucidum*, *Magnolia grandiflora* vs. bitkileri kullanılabilir.

- Sınır mekânı; hareketi sınırlayan, farklı işlevleri birbirinden ayıran, bariyer etkisi yaratan amaca hizmet etmelidir. Sınır mekânı bitki kompozisyonları için bitkiler

yüksek, bitkiler birbirine bitişik veya çok yakın dikilmeli, iki – üç katmanlı (yer örtücü, ağaççık-çalı, ağaç gibi) olarak yapılmalıdır. Bodur olanlar önde, boylu olanlar arkada olacak şekilde, bir derinlik oluşturmak kaydıyla kullanımda değişik bir etki oluşturulabilir. Sınır mekânında *Thuja spp.*, *Cupressus spp.*, *Pyracantha spp.*, *Euonymus spp.*, *Buxus spp.* gibi bitkileri kullanılabilir.

Bulgular ve yukarıda verilen örnekler dışında şu bitki kullanımları önerilebilir. İbrelili ve yapraklı ağaçlara örneğin; *Abies nordmaniana*, *Cedrus lübanı*, *Cupressus macrocarpa*, *Acacia cyanophylla*, *Betula alba*, *Brachychiton populneus*, *Catalpa bignonioides*, *Eleagnus angustifolia*, *Fraxinus excelsior*, *Tilia tomentosa* gibi rengiyle, dokusuyla baharda çiçek açma özelliğiyle farklı bitkiler kullanılabilir. Çalılar için örneğin; *Buddleia davidlii*, *Spirea vanhouetti*, *Cornus alba*, *Berberis thunbergii*, *Forsythia intermedia*, *Hibiscus syringa*, *Viburnum tinus* gibi çalılar kullanılabilir. Mevsimlik çiçekler, soğanlı bitkiler ve sarmaşıklar için örneğin; *Tulipa*, *Narcissus*, *Hyacinthus*, *Narcissus poeticus (Zerrin Kadeh)*, *Campsis radicans*, *Lonicera caprifolium* gibi bitkiler kullanılabilir.

Şekil 5.6. Van'da yetişebilen çalı ve yer örtücü örneği

Şekil 5.7. Van’da yetişebilen ağaç örneği

Bu çalışmada ele alınan park içi mekânların mevcut durumuyla ilgili yapılan araştırma ilerde yapılacak çalışmalar için örnek teşkil edecektir. Ayrıca mevcut durumun incelenmesiyle birlikte mevcut duruma karşı uzman grupla oluşturulacak alternatiflerinde kullanıcı tarafından sorgulanması bundan sonra yapılacak park tasarımlarında estetik ve fonksiyonel açıdan bitki kompozisyonlarının doğru kullanılmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Van Kentinde bulunan park ve yeşil alanların mahallelere göre dağılım tablosu Van Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü’nde bulunmaktadır. Fakat çoğu parkın peyzaj tasarım projeleri algılanamayacak derecede eskidir ya da bulunmamaktadır. Bu durum tasarım projesi ile revizyonu arası bağlantı kurulamamasına neden olmaktadır. Tasarım projesi korunmaya çalışılarak bağımsız olarak değişen yapısal ve bitkisel tasarım uyumsuz, estetik ve fonksiyonel ilkelerle bağdaşmayan park tasarımları ortaya koymuştur. Parkları işlevlerinden uzaklaştırmıştır. Parklar yeşil alanların işlevsel öğeleridir. Kullanıcı ihtiyaçlarına cevap veren, bilimsel ilkeler ışığında düzenlenmiş parklar ancak peyzaj mimarları tarafından tasarlananan projelerle mümkündür. Park alanlarında da uygulanması gereken revizyonlarda, tasarım projelerine bağlı kalınmalıdır. Tasarım projesi bulunmayan parkların yapısal ve bitkisel rölöveside çıkartılmalıdır. Belediyenin bu tür çalışmalarda peyzaj mimarları tarafından

hazırlanacak yarışma projeleri ya da üniversitelerin ilgili birimleriyle ilişkiye girerek çalışması gerekmektedir.

Kent içinde kalan belediye ve hazine arazilerinden uygun olacakların halkın faydalanmasına açık ve uygun bir şekilde donatılmış parklar haline getirilmesi gerekmektedir. Hava kirliliğinin tehlikeli boyutlara ulaştığı birçok kentimizde parklar mümkün olduğunca ağaçlandırılmalıdır. Maddi imkânları kısıtlı kentlerimizin parkları çok su, bakım ve masraf isteyen çimler yerine daha ekonomik türler denenmelidir.

Yeşil kuşakların, ormanların ve kent içi yeşil alanların korunabilmesi bu alanların insanların tatil günlerinde ilgisini çekecek mesire yerleri haline gelecek şekilde donatılıp ulaşım imkânlarının geliştirilmesi ile sağlanabilir. Belediyeler halkın tatil günlerinde dinlenip temiz hava aldığı çalışma hayatının stresini atabildiği aktif ve pasif rekreasyon alanları yaratmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2005. Van Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü Faaliyetleri.
- Anonim, 2011(a). Van rehberi: Coğrafya.
http://www.van.gov.tr/default_B0.aspx?content=1012 Van Valiliği, Van.
Erişim Tarihi: 15.12.2011.
- Anonim, 2011(b). Ansiklopedi: Van Coğrafi Bilgiler.
http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/van_co%C4%9Frafî_bilgiler. Türkçe Genel Başvuru ve Bilgi Sitesi. Erişim Tarihi: 10.11.2011.
- Anonim, 2012. [http://tr.wikipedia.org/wiki/Van_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Van_(il)). Vikipedi, özgür ansiklopedi,
Erişim Tarihi: 02.01.2012.
- Alp, Ş., 1999. *Van Kent Yeşil Dokusuna Yönelik Bazı Ağaç ve Çalıların Saptanması Üzerine Bir Araştırma*, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Van.
- Ayaslıgil, Y., 1998. *Bitkisel Tasarım Ders Notu*, İstanbul.
- Aydemir, S., 2004. “ Kentsel Donatılar- Açık Alanlar ve Rekreasyon Kentsel Yeşil Alanlar”, *Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı*, Trabzon.
- Aslanboga, İ., 2002. *Bitkilendirmenin Temel İlkeleri*, T.C Orman Bakanlığı Ege Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, İstanbul.
- Bayraktar, A., 1973(a). *İzmir Şehrinin İmarında Peyzaj Mimarlığı ile İlgili Problemler ve Prensipleri Tespiti*. İzmir.
- Bayraktar, A., 1973(b). *Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi*. Tübitak Yayınları, Ankara.
- Benli, B., 2002. *Edirne İli Merkez İlçe Yeşil Alan Sistemlerinin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi*. Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi.B Serisi, Cilt: 3, No: 1, 47-59.
- Bilgili, B. C., 2001. *Tarihi Antakya Parkının Rekreasyonel Alan Kullanımı Yönünden Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma* Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antakya.
- Booth, N. K., 1989. *Basic Elements of Landscape Architectural Design*, 82s, New York
- Booth, N.K., 1996. *Basic Elements of Landscape Architectural Design*, Elsevier. New

York.

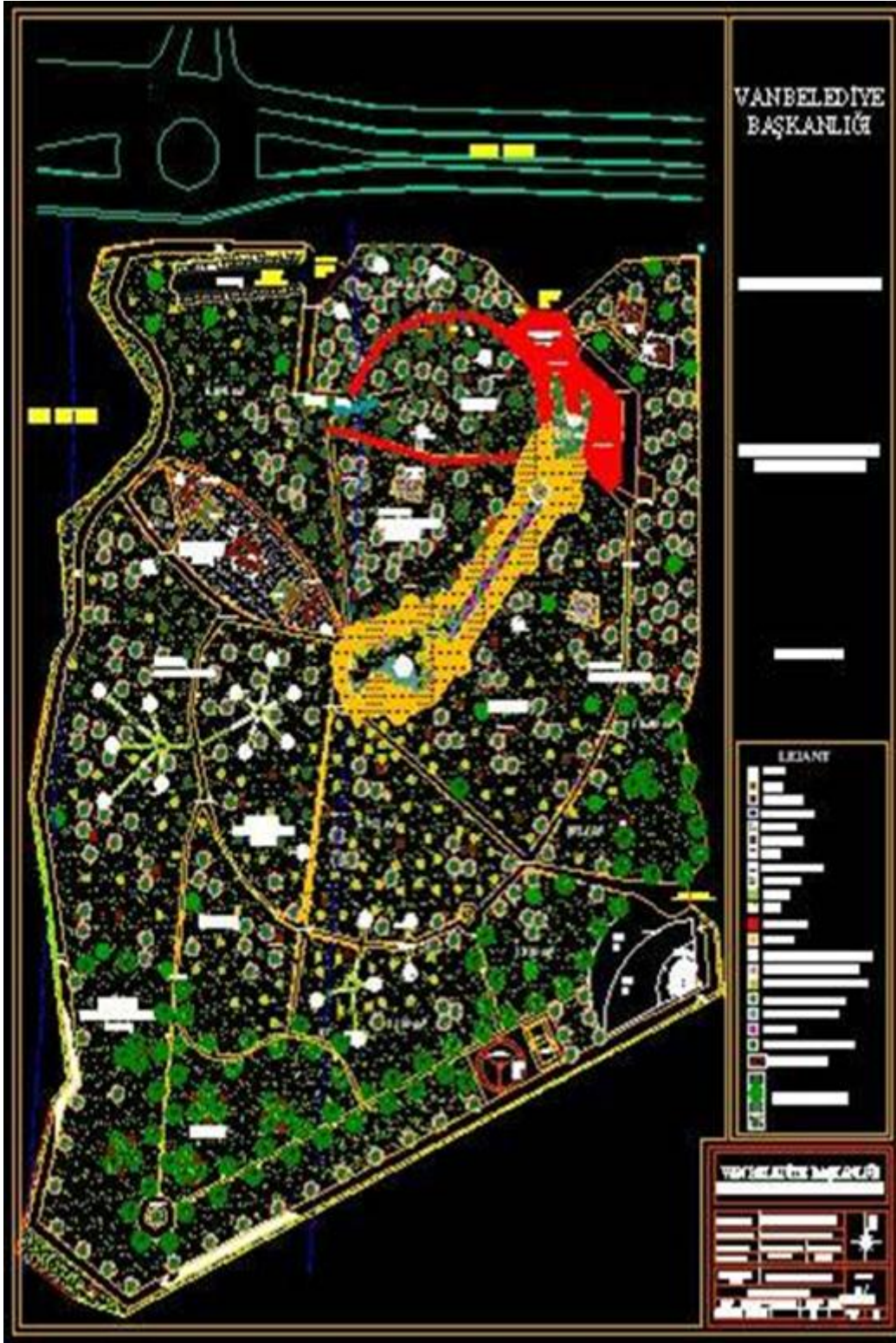
- Booth, N.K., Hiss, J.H., 2002. *Residential Landscape Architecture: Design Process for The Private Residence*, Prentice Hall, New Jersey.
- Coşaner, M., 2009. *İstanbul İli Şişli İlçesinde Bulunan Bazı Parkların Peyzaj Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.
- Dil, M., 2004. *İstanbul'un Yeşil Alan Sisteminin Planlama Kriterleri Açısından Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Güçlü, K., 1994. *Erzurum'da Kültürel Çevrenin Güzelleştirilmesinde Kullanılabilecek Süs Ağaç ve Ağaççıkların Yetiştirilmesi*, Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 25, 3, 461-468.
- Gül, A., Küçük, V., 2001. *Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Sayı: 2, 27-48s.
- Gültekin, E. 1994. *Bitki kompozisyonu*, Çukurova Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Ders kitabı No: 10 128s, Adana.
- Kap, S.D., 2006. *Avrupa Peyzaj Sözleşmesi Kapsamında Yeşil Alan Kullanımı; İstanbul Boğaziçi Ön Görünüm Bölgesi Örneği* Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaymaklı, G., 1990. *Ülkemizde Açık Ve Yeşil Alan Standartlarının Uygulanmasında Peyzaj Mimarlığı Açısından Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Yolları Üzerinde Bir Araştırma*. Y.Lisans Tezi. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızılaslan, S., 2007. *Trabzon Kenti Park ve Bahçelerinin Peyzaj Tasarım Kriterleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nasuh, D., 1993. *Kent Parklarının Nitelikleri ve Ankara Örneğinde İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. AÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nurtekin, O., 2007. *İstanbul Bahçeşehir Örneğinde Odunsu Bitki Kullanımının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Çerçevesinde İrdelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Oğuz, D., 1998. *Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ouren, S., 1991. *Planning Settlements Naturally*, Packard Publishing Limited, Chichester,UK.
- Ozankaya, 1980, *Rekreasyon ve Çevre*, <http://www.rekreasyon.org/rekreasyon-ve-cevre>, 27s.
- Öztan, Y., 1973. *Şehir İçi Park ve Rekreasyonel Planlama*, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 103s, Ankara.
- Pak, C.Z., 2009, *Peyzaj Unsurları Olarak Ağaçların Kentsel Mekan Kimliğinin Oluşumuna Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, A. T., 2002. *Kent Parkı Kavramı ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Robinson, N., 2004. *The Planting Design Handbook*, Second Edition, Ashgate Publishing Limited, 287s, England.
- Sırtkaya, N., 2007. *Samsun, Ordu ve Rize Kentlerinin Bazı Kıyı Parklarındaki Bitki Kompozisyonlarının Mekansal Yapı Yönünden İncelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tanrıverdi, F., 1987. *Bahçe Sanatının Temel İlkeleri ve Uygulama Metodları*, Atatürk Üniversitesi, Yayın No:643, Erzurum.272.
- Uzun, G., 1990. *Kentsel Rekreasyonel Alan Planlaması*, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No:4348s, Adana
- Uzun, G., Gültekin E., Yücel M., Altunkasa F., Yılmaz K.T., İtler A.A., Berberoğlu S.,1995. Silifke Göksu Deltası Botanik Parkı Fiziksel Planlama İlkelerinin Saptanması. *I. Karadeniz Ormancılık Kongresi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Cilt:1 144-150, Trabzon.
- Yıldızcı, A, C., 1982. *Açık Alan, Kentsel Doku ve Yeşil Doku Kavramları-Kentsel Peyzaj Planlama*, (Doçentlik Tezi Yayınlanmamış), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

EK 1. Atatürk Kültür Parkı Peyzaj Projesi Vaziyet Planı

EK 2. Atatürk Kültür Parkı Peyzaj Projesi Plantasyon Planı

ÖZ GEÇMİŞ

Peyzaj Mimarı Duygu Görürüm Akduman, 1984 yılında, Van'da doğdu. İlk, orta ve lise öğreniminin tamamladıktan sonra 2004-2008 yılları arasında Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümünde lisans eğitimi gördü. 2008 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bahçe Bitkileri Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı.